

Vragen met betrekking tot de wet van 18 december 2015¹

Verslag van de werkgroep van de CAP

Inhoudstafel

1	Inleiding.....	5
2	Invoering van de mogelijkheid tot een overlijdensdekking bij uittreding.....	6
2.1	Moeten alle aangeslotenen de mogelijkheid krijgen om te kiezen voor een overlijdensdekking overeenstemmend met de verworven reserves? Welke gevolgen heeft die keuze wanneer de aangeslotene reeds een overlijdensdekking geniet na de uittreding?	6
2.1.1	De aangeslotene geniet een pensioentoezegging door een verzekeraar in het kader van een gemengde verzekering 10/20 (tegen opeenvolgende koopsommen)	6
2.1.2	De aangeslotene geniet van een pensioentoezegging door een verzekeraar in het kader van een gemengde verzekering 10/10 (tegen opeenvolgende koopsommen)	7
2.1.3	De aangeslotene geniet een pensioenplan dat voorziet in een dekking bij leven en een overlijdensdekking (bijvoorbeeld 1 x S). Die overlijdensdekking is alleen van toepassing in geval van overlijden in actieve dienst of gedurende de periode gedekt door de opzeggingsvergoeding8	
2.1.4	De aangeslotene geniet een pensioenplan van het type 'vaste prestaties', dat naast de pensioenprestaties in een overlevingsprestatie voorziet in geval van overlijden van zowel de actieve aangeslotene als de slaper. Als de pensioenprestatie ten voordele van de gepensioneerde aangeslotene in rente wordt uitgekeerd, is ze bovendien overdraagbaar ten voordele van een begunstigde	8
2.2	Als de aangeslotene opteert voor deze overlijdensdekking die overeenstemt met de verworven reserves bij zijn uittreding, tot welk ogenblik is hij dan gedekt door deze verzekering?10	
2.3	Wanneer de aangeslotene de aansluitingsvoorwaarden van de pensioentoezegging niet meer vervult is er een uittreding 'light' in de zin van de WAP. Artikel 33/1, § 1 van de WAP beschrijft de gevolgen van deze uittreding en voorziet dat de aangeslotene in dit geval voor een overlijdensdekking die overeenstemt met het bedrag van de verworven reserves kan opteren. Bestaat deze mogelijkheid ook wanneer de betrokken aangeslotene nog geniet van een overlijdensdekking ?	10
2.4	Heeft de overlijdensdekking gelijk aan de verworven reserves een forfaitair dan wel een evolutief karakter, m.a.w. wordt het bedrag van de verworven reserves op het moment van de uittreding of van de beslissing vastgeklikt of niet?	11
2.5	Heeft de keuze voor de overlijdensdekking gelijk aan de verworven reserves in een toezegging van het type vaste bijdragen een impact op de WAP-rendementsgarantie?	12
2.6	Worden er kosten aangerekend op de verworven reserves van de aangeslotene die kiest voor deze overlijdensdekking? Desgevallend, hoe worden deze kosten aangerekend?	13

¹ tot waarborging van de duurzaamheid en het sociale karakter van de aanvullende pensioenen en tot versterking van het aanvullende karakter ten opzichte van de rustpensioenen (B.S. 24 december 2015)

2.7	Hoe wordt de verworven prestatie berekend wanneer de aangeslotene, bij uittreding, voor de overlijdensdekking gelijk aan de verworven reserves opteert?.....	14
2.7.1	Toezegging van het type vaste bijdragen beheerd door een tak 21-verzekeraar.....	15
2.7.2	Toezegging van het type vaste bijdragen beheerd door een tak 23-verzekeraar of een IBP die een middelenverbintenis heeft	16
2.7.3	Toezegging van het type vaste prestaties beheerd door een verzekeraar of een IBP..	17
2.7.4	Toezegging van het type cash balance beheerd door een verzekeraar of een IBP.....	17
2.8	Hoe wordt de verworven prestatie berekend wanneer de aangeslotene, bij uittreding, voor de overlijdensdekking opteert maar het toepasselijke pensioenplan geen gebruik maakt van sterftetafels?	18
2.9	Hoe worden de aangeslotenen op de hoogte gebracht van de impact van hun keuze voor deze overlijdensdekking?	20
2.10	Wat is de invloed van een uittreding op het tarief van de verzekeraar? Heeft de keuze van de aangeslotene, bij uittreding, voor de overlijdensdekking overeenstemmend met de terugbetaling van de verworven reserves een invloed op het toepasselijke tarief?	21
2.11	Moet men voor de overlijdensdekking gelijk aan de verworven reserves een begunstigingsvolgorde opnemen in het pensioenreglement of pensioenovereenkomst?	22
2.12	Geldt het recht van omvorming in rente (art. 28, § 1 WAP) eveneens voor de begunstigten van deze overlijdensdekking voor de slapers?	23
2.13	Wat gebeurt er indien de uitgetreden aangeslotene overlijdt binnen de periode tussen zijn/haar uittreding en het moment waarop hij/zij zijn/haar keuze qua overlijdensdekking heeft kunnen maken conform artikel 32, § 3, eerste lid van de WAP?	23
3	Herziening van de rendementsgarantie.....	24
3.1	Het percentage voor de berekening van de rendementsgarantie wordt opgetrokken naar 75% resp. 85% voor zover de Nationale Bank van België een positief advies geeft dat het aldus bekomen minimumrendement niet groter is dan de maximale rentevoet voor levensverzekeringen. Wordt voor dit advies de toekomstige WAP-rendementsgarantie vergeleken met de op het ogenblik van het advies geldende maximale rentevoet, dan wel met de maximale rentevoet die vanaf 1/1 van het daaropvolgende jaar van toepassing is voor levensverzekeringen?.....	24
3.2	Hoe wordt de rendementsgarantie berekend gedurende de vijf eerste aansluitingsjaren?	25
3.3	Hoe worden de aangeslotenen op de hoogte gebracht van de toepasselijke methode en van het percentage van de rendementsgarantie in de loop van de loopbaan?	25
3.4	Wat moet in het transparantieverslag komen in verband met de rendementsgarantie?....	27
3.5	In welke situaties moeten de technische grondslagen van de tarifiering worden meegedeeld in het kader van het transparantieverslag (artikel 42, § 1 van de WAP)? Hoe moet het begrip technische grondslagen van de tarifiering worden begrepen in artikel 42, § 1, 6° van de WAP?	27
3.6	Tot wanneer loopt de minimale rendementsgarantie: tot de pensioenleeftijd van het reglement of tot het moment van pensionering ?	28
3.7	Mag de inrichter de methode kiezen die hij in het kader van zijn aanvullend pensioen wil volgen? Welke procedure moet worden gevolgd?	29

3.8	Welke voorwaarden zijn van toepassing om de methode te wijzigen en welke procedure moet worden gevolgd?	31
3.9	De horizontale methode wordt toegepast indien de pensioentoezegging wordt uitgevoerd door een pensioeninstelling die over de volledige pensioentoezegging een welbepaald resultaat garandeert tot aan de pensioenleeftijd. In het kader van een groepsverzekering wordt de verzekeringsovereenkomst verlengd als de pensioenleeftijd in het reglement 60 jaar is (bijvoorbeeld telkens voor een jaar, voor een periode van 5 jaar, ...) en de aangeslotene na die leeftijd in dienst blijft (zonder toegang tot het wettelijk pensioen). Kunnen we, in een dergelijke situatie, altijd stellen dat de pensioeninstelling over de volledige pensioentoezegging een welbepaald resultaat garandeert tot aan de pensioenleeftijd? Met andere woorden, kan de verlenging van de verzekeringsovereenkomst gevolgen hebben voor de toepasselijke methode?	33
3.10	Hoe kan een aangeslotene alle informatie vinden met betrekking tot het historisch overzicht van de rendementsgarantie in geval van wijziging van de methode?	34
3.11	Hoe artikel 24, § 6 van de WAP toepassen in geval van wijziging van de pensioeninstelling, met of zonder overdracht van de reserves?	35
4	Versterking van het aanvullend karakter van de aanvullende pensioenen	38
4.1	Hoe kunnen de bestaande pensioentoezeggingen worden verzoend met de wet van 18 december 2015? Wat gebeurt er als de van kracht zijnde pensioenovereenkomsten en reglementen bepalingen bevatten die in strijd zijn met de wet van 18 december 2015?	38
4.2	Hoe kan de toepassing van de wet van 18 december 2015 worden verzoend met de bepalingen inzake de harmonisatie van arbeiders en bedienden?	38
5	Pensionering	39
5.1	Hoe verhoudt artikel 26, § 3 van de WAP zich tot artikel 28, § 1, derde lid van de WAP wat betreft de kennisgeving van de mogelijkheid tot omvorming van een kapitaal in rente?	39
6	Uitbetaling van de prestaties	40
6.1	In welke omstandigheden kan het aanvullend pensioen nog vanaf 60 jaar worden uitgekeerd?.....	40
6.2	Is men verplicht de pensioenprestaties uit het aanvullend pensioenplan uit te keren op het moment van (vervroegde) pensionering? Of kan de aangeslotene beslissen te wachten tot de pensioenleeftijd van het reglement?	41
6.2.1	Aangeslotenen die na 1 januari 2016 met pensioen gaan.	41
6.2.2	Aangeslotenen die vóór 1 januari 2016 met pensioen zijn gegaan, maar van wie het aanvullend pensioen nog niet is vereffend (ofwel omdat het nog niet mogelijk was overeenkomstig het pensioenreglement, ofwel omdat de aangeslotene de vervroegde vereffening van zijn prestaties niet wenste te vragen).	42
7	Pensioenleeftijd	43
7.1	De eindleeftijd in nieuwe pensioenplannen moet minstens gelijk zijn aan de wettelijke pensioenleeftijd. Hoe gebeurt een dergelijke beoordeling? Bedraagt de minimale eindleeftijd voor nieuwe plannen 65 jaar, ook al zijn er aangeslotenen waarvoor de normale wettelijke pensioenleeftijd 67 jaar is?	43
7.2	Is de toetreding van een nieuwe inrichter bij een multi-inrichterspensioenstelsel met een eindleeftijd lager dan 65 jaar vanaf 1 januari 2016 nog mogelijk?	45

7.3	De termijn van de nieuwe voorschotten moet minstens gelijk zijn aan de wettelijke pensioenleeftijd. Impliceert dit eveneens een verhoging van de eindleeftijd van de (bestaande) pensioenplannen tot de wettelijke pensioenleeftijd?	45
7.4	Moeten pensioentoezeggingen afgesloten vóór 1 januari 2016 met een inwerkingtreding vanaf of na 1 januari 2016 de nieuwe regels rond de pensioenleeftijd ook respecteren?.....	46
8	Activiteit uitgeoefend door een gepensioneerde	48
8.1	Een aangeslotene blijft actief na pensionering: mag hij verder genieten van de pensioentoezegging na pensionering? Moeten de pensioenprestaties uitbetaald worden op het moment van pensionering?	48
9	Vervroegingsmechanismen	49
9.1	Is het noodzakelijk om voor elke aangeslotene afzonderlijk na te gaan of de inwerkingtreding van artikel 27, § 4 niet leidt tot een vermindering van de verworven reserves?. 49	
9.2	Welke gunstige stelsels worden bedoeld in artikel 27, § 4 van de WAP?.....	50
9.3	Mogen er nog nieuwe gunstige vervroegingsregels ingevoerd worden vanaf 1 januari 2016 die van toepassing zijn op de aangeslotenen die vóór eind 2016 55-plussers zijn?.....	53
9.4	Hoe de wet van 18 december 2015 en Barber verzoenen?	53
9.5	Hoe wordt artikel 27, § 4 van de WAP toegepast in de tijd?	54
9.5.1	De aangeslotenen hebben de leeftijd van 55 jaar bereikt op 31 december 2016.....	54
9.5.2	De aangeslotenen hebben de leeftijd van 55 jaar niet bereikt op 31 december 2016. 55	

1 Inleiding

Ingevolge de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 heeft de Commissie voor Aanvullende Pensioenen besloten om een werkgroep op te richten die belast was met het analyseren van de technische en praktische vragen die de inwerkingtreding van de nieuwe wet oproept.

De doelstelling van de werkgroep was om een antwoord te formuleren op alle vragen die haar werden voorgelegd met dien verstande dat de hoven en rechtbanken, conform het grondwettelijke beginsel van de scheiding der machten, bevoegd zijn voor elk litige rond de toepassing van de wet van 18 december 2015.

In dit verslag worden de conclusies van de werkgroep gebundeld en ter discussie voorgelegd aan de plenaire vergadering van de Commissie voor Aanvullende Pensioenen.

De werkgroep was als volgt samengesteld:

Voorzitter: de heer Philippe Demol

Leden: de heer Jean-Christophe André-Dumont (expert)
de heer Luc De Clercq (vertegenwoordiger van de gepensioneerden)
mevrouw Nathalie Diesbecq (vertegenwoordigster van de werknemers)
de heer Marc Higny (vertegenwoordiger van de pensioeninstellingen)
mevrouw Sylvia Logist (vertegenwoordigster van de werknemers)
de heer Christophe Quintard (vertegenwoordiger van de werknemers)
mevrouw Astrid Thienpont (vertegenwoordigster van de werknemers)
mevrouw Marie-Noëlle Vanderhoven (vertegenwoordigster van de werkgevers)
de heer Bart Vandermeiren (vertegenwoordiger van de pensioeninstellingen)
de heer Paul Van Eesbeeck (expert)
mevrouw Chris Vanzeghbroeck (vertegenwoordigster van de werknemers)
mevrouw Ann Verlinden (vertegenwoordigster van de pensioeninstellingen)

Secretaris: mevrouw Caroline De Ridder

2 Invoering van de mogelijkheid tot een overlijdensdekking bij uittreding

Artikel 32, § 1, eerste lid, 3°:

[c) sans autre modification de l'engagement de pension qu'une couverture décès correspondant au montant des réserves acquises ; dans ce cas, les prestations acquises sont recalculées en fonction des réserves acquises pour tenir compte de cette couverture décès.]

[c) zonder een andere wijziging van de pensioentoezegging dan een overlijdensdekking die overeenstemt met het bedrag van de verworven reserves ; in dit geval worden de verworven prestaties herberekend in functie van de verworven reserves om rekening te houden met deze overlijdensdekking.]

2.1 Moeten alle aangeslotenen de mogelijkheid krijgen om te kiezen voor een overlijdensdekking overeenstemmend met de verworven reserves? Welke gevolgen heeft die keuze wanneer de aangeslotene reeds een overlijdensdekking geniet na de uittreding?

De werkgroep merkt meteen op dat de aangeslotene in elk geval de mogelijkheid moet krijgen om te kiezen voor de nieuwe keuze die door de wet van 18 december 2015 in geval van uittreding wordt geboden, met name te kiezen voor een overlijdensdekking die overeenstemt met het bedrag van de verworven reserves. Voor alle duidelijkheid moet die keuze ook aan de aangeslotene worden geboden als die laatste overeenkomstig het pensioenreglement reeds een andere overlijdensdekking na de uittreding geniet.

Die keuze moet bij uittreding worden geboden volgens de modaliteiten bepaald in de WAP.

Ter informatie onderscheidt de werkgroep verschillende bijzondere gevallen die zich bij uittreding kunnen voordoen:

2.1.1 De aangeslotene geniet een pensioentoezegging door een verzekeraar in het kader van een gemengde verzekering 10/20 (tegen opeenvolgende koopsommen)

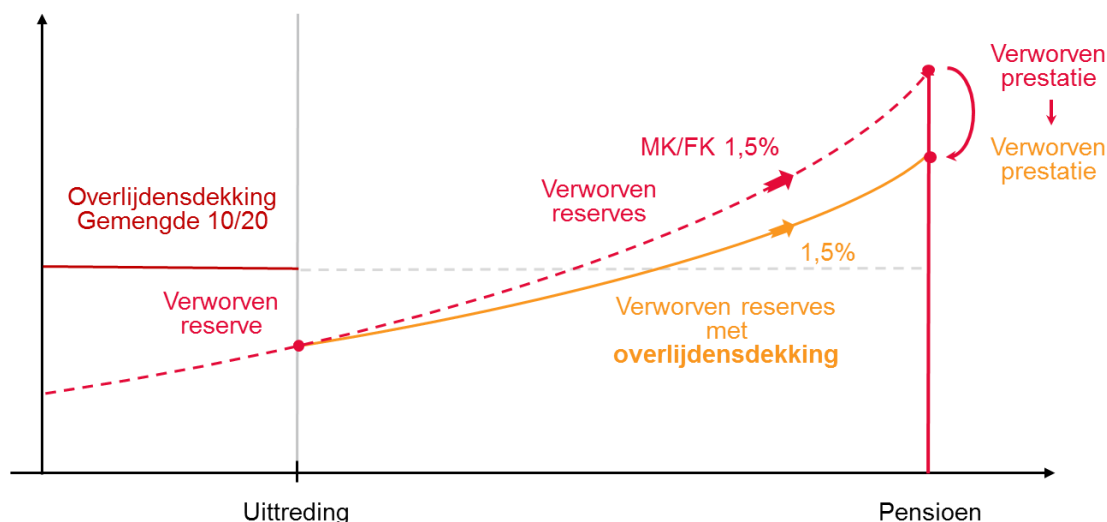
Als de aangeslotene ervoor kiest om zijn verworven reserves bij de pensioeninstelling te laten zonder wijziging van de pensioentoezegging (artikel 32, § 1, 3°, a)), zal hij als gevolg hiervan een dergelijke dekking 10/20² genieten tot zijn pensionering. Die dekking 10/20 geeft een kapitaal bij overlijden dat hoger of lager kan zijn dan de reserves die doorheen de tijd zijn verworven.

Bij uittreding zal de aangeslotene niettemin de mogelijkheid krijgen om te opteren voor de overlijdensdekking die overeenstemt met het bedrag van de verworven reserves (artikel 32, § 1, 3°, c)). Als hij voor die dekking opteert, zal de verworven prestatie worden herberekend waarbij zal worden uitgegaan van die overlijdensdekking en niet van de gemengde dekking

² Een gemengde verzekering 10/20 is een klassieke levensverzekeringscombinatie met een 10/20 verhouding tussen het kapitaal bij overlijden en het kapitaal bij leven. Dit betekent dat als de aangeslotene verzekerd is voor een kapitaal bij leven van 100.000 EUR, hij verzekerd is voor een kapitaal bij overlijden vóór de vervaldag van 50.000 EUR.

10/20. Naargelang het geval kan dit leiden tot een vermindering van de verworven prestatie van de aangeslotene als de kosten van de overlijdensdekking tot de pensioenleeftijd die overeenstemt met de verworven reserves, hoger zijn dan de kosten van de overlijdensdekking van een gemengde dekking 10/20.

Deze twee dekkingen kunnen uiteraard niet worden gecumuleerd. Als de aangeslotene opteert voor de dekking die overeenstemt met de verworven reserves, vervangt die dekking de dekking 10/20.

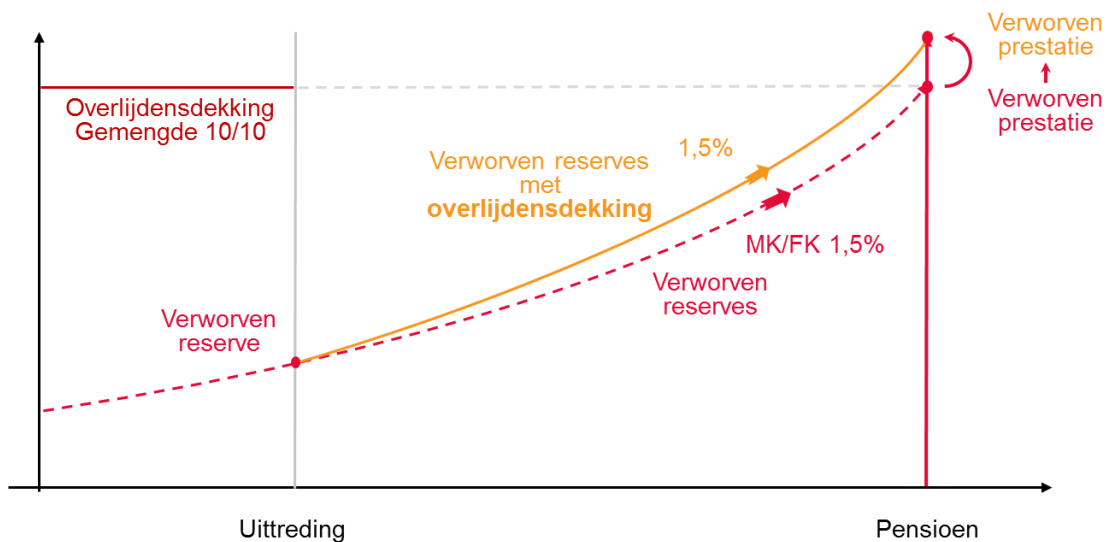
2.1.2 De aangeslotene geniet van een pensioentoezegging door een verzekeraar in het kader van een gemengde verzekering 10/10 (tegen opeenvolgende koopsommen)

Als de aangeslotene ervoor kiest de verworven reserves bij de pensioeninstelling te laten zonder wijziging van de pensioentoezegging (artikel 32, § 1, 3°, a)), zal hij dientengevolge dergelijke verzekering 10/10³ genieten tot zijn pensionering. Die dekking 10/10 geeft een kapitaal bij overlijden dat hoger is dan de verworven reserves.

Bij uittreding zal de aangeslotene niettemin de keuzemogelijkheid krijgen om te opteren voor de overlijdensdekking die overeenstemt met de terugbetaling van de verworven reserves (artikel 32, § 1, 3°, c)). Als hij voor die dekking opteert, zal de verworven prestatie worden herberekend naargelang van die overlijdensdekking, in plaats van de gemengde verzekering 10/10. In sommige gevallen kan dit leiden tot een stijging van de verworven prestatie van de aangeslotene. Als de overlijdensdekking die overeenstemt met de verworven reserves lager is dan de overlijdensdekking van een gemengde verzekering 10/10, zijn de kosten van het risico verbonden aan de overlijdensdekking van de verworven reserves immers lager dan de kosten van het risico verbonden aan de overlijdensdekking van de gemengde verzekering 10/10 en zal de prestatie bij leven hoger zijn.

Uiteraard kunnen beide dekkingen niet worden gecumuleerd. De dekking die overeenstemt met de verworven reserves vervangt de dekking 10/10 indien de aangeslotene ervoor opteert.

³ Een gemengde verzekering 10/10 is een klassieke levensverzekeringscombinatie met een 10/10 verhouding tussen het kapitaal bij overlijden en het kapitaal bij leven. Het kapitaal bij leven is dus gelijk aan het kapitaal bij overlijden. Dit betekent dat als de aangeslotene verzekerd is voor een kapitaal bij leven van 100.000 EUR, hij ook verzekerd is voor een kapitaal bij overlijden vóór de vervaldag van 100.000 EUR.

- 2.1.3 De aangeslotene geniet een pensioenplan dat voorziet in een dekking bij leven en een overlijdensdekking (bijvoorbeeld 1 x S). Die overlijdensdekking is alleen van toepassing in geval van overlijden in actieve dienst of gedurende de periode gedekt door de opzeggingsvergoeding

Ook in die situatie zal de aangeslotene de keuzemogelijkheid krijgen om bij uittreding te opteren voor het behoud van een overlijdensdekking die overeenstemt met het bedrag van de verworven reserves. Het feit dat een andere overlijdensdekking blijft lopen na de uittreding tijdens de periode gedekt door de opzeggingsvergoeding, speelt in dit opzicht geen rol.

Als de aangeslotene opteert voor de terugbetaling van de verworven reserve in geval van overlijden, zal de verworven prestatie in geval van leven dienovereenkomstig worden herberekend. Daarnaast zal hij tijdens de periode gedekt door de opzeggingsvergoeding de dekking die overeenstemt met 1 x S blijven genieten, aangezien de werkgever de overlijdenspremie voor die dekking zal hebben betaald.

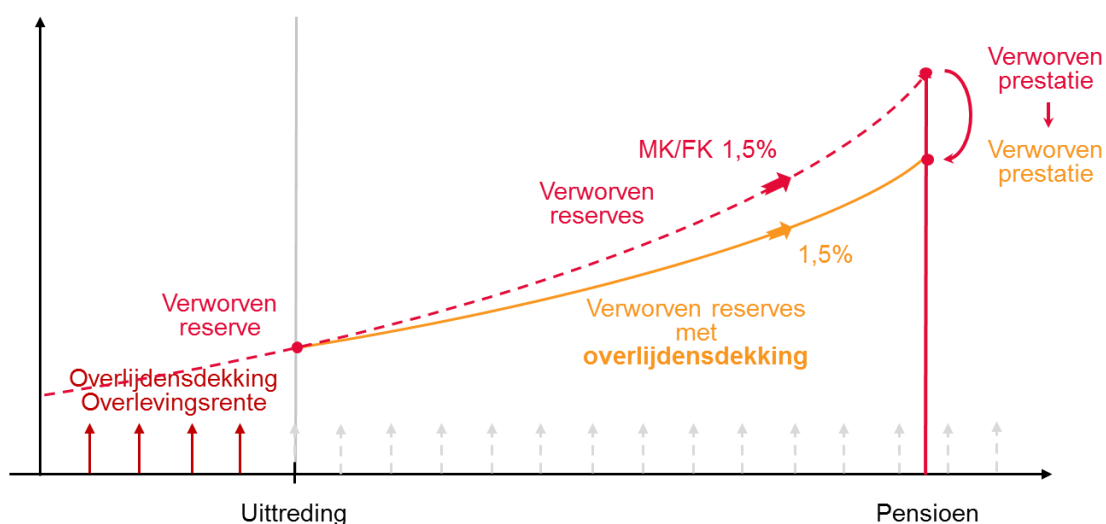
Gedurende de periode gedekt door de opzeggingsvergoeding, geniet de aangeslotene bijgevolg van de som van de twee overlijdensdekkingen.

- 2.1.4 De aangeslotene geniet een pensioenplan van het type 'vaste prestaties', dat naast de pensioenprestaties in een overlevingsprestatie voorziet in geval van overlijden van zowel de actieve aangeslotene als de slaper. Als de pensioenprestatie ten voordele van de gepensioneerd aangeslotene in rente wordt uitgekeerd, is ze bovendien overdraagbaar ten voordele van een begunstigde

Met betrekking tot de overlevingsprestatie bij overlijden van de slaper dient te worden nagegaan of die prestatie in aanmerking komt voor de berekening van de verworven reserves overeenkomstig het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst, aangezien de overlevingsprestatie vóór pensionering op grond van de reglementering geen recht op verworven reserves doet ontstaan.

Als dit het geval is en de aangeslotene bij uittreding kiest voor de overlijdensdekking die overeenstemt met de terugbetaling van de verworven reserves (artikel 32, § 1, 3°, c) van de WAP), zal zijn verworven prestatie worden herberekend op basis van die overlijdensdekking in

plaats van de in het pensioenreglement voorziene overlijdensdekking. De dekking die overeenstemt met de verworven reserves vervangt in dit geval de overlevingsprestatie bedoeld in de pensioentoezegging.

Komt de overlevingsprestatie voorzien in geval van overlijden van de slaper echter niet in aanmerking voor de berekening van de verworven reserves (en wordt ze gefinancierd door een premie voor die overlijdensdekking), dan zal de herberekening van de verworven prestatie van de aangeslotene die kiest voor de overlijdensdekking zoals bedoeld in artikel 32, § 1, 3°, c) van de WAP geenszins worden beïnvloed door die overlevingsprestatie in het kader van de pensioentoezegging. In dit geval worden beide dekkingen gecumuleerd.

Met betrekking tot de overdraagbaarheid van de rente in geval van overlijden na pensionering, indien de uittredende aangeslotene voor de overlijdensdekking zoals bedoeld in artikel 32, § 1, 3°, c) van de WAP kiest, dient dit te gebeuren *‘zonder een andere wijziging van de pensioentoezegging’*. Er mag dus geen enkele wijziging worden aangebracht aan het feit dat de pensioenrente overdraagbaar is in geval van overlijden van de gepensioneerde aangeslotene.

Dit betekent dus dat de verworven prestatie van de betrokken aangeslotene die kiest voor de overlijdensdekking zoals bedoeld in artikel 32, § 1, 3°, c) zal worden herberekend rekening houdend met de overlijdensdekking gelijk aan de terugbetaling van de reserves, met dien verstande dat de pensioenrente die volgt uit die herberekening overdraagbaar blijft.

De werkgroep herinnert eraan dat de eventuele overdraagbaarheid van een rente in aanmerking komt voor de berekening van de minimale verworven reserves van de aangeslotene (artikel 10 KB WAP).

In het algemeen merkt de werkgroep op dat wanneer een bestaande dekking wordt vervangen door de keuze voor artikel 32, § 1, 3°, c), de pensioeninstellingen moeten nagaan of de aangeslotene niet het akkoord van de begunstigde moet krijgen om die keuze te kunnen maken, in het bijzonder als die begunstigde zijn hoedanigheid van begunstigde heeft aanvaard.

2.2 Als de aangeslotene opteert voor deze overlijdensdekking die overeenstemt met de verworven reserves bij zijn uittreding, tot welk ogenblik is hij dan gedekt door deze verzekering?

Als de aangeslotene opteert voor deze overlijdensdekking gelijk aan de terugbetaling van de verworven reserves in geval van overlijden, geldt deze overlijdensdekking tot zijn pensionering.

2.3 Wanneer de aangeslotene de aansluitingsvoorwaarden van de pensioentoezegging niet meer vervult⁴ is er een uittreding 'light' in de zin van de WAP⁵. Artikel 33/1, § 1 van de WAP beschrijft de gevolgen van deze uittreding en voorziet dat de aangeslotene in dit geval voor een overlijdensdekking die overeenstemt met het bedrag van de verworven reserves kan opteren. Bestaat deze mogelijkheid ook wanneer de betrokken aangeslotene nog geniet van een overlijdensdekking ?

Artikel 33, § 1:

§ 1er. Dans les cas de sortie visés à l'article 3, § 1er, 11°, a), 2° et b), 2°, l'application des dispositions des articles 24, 29, 30, 31, 32 et 33 est reportée à l'expiration du contrat de travail autrement que par le décès ou la mise à la retraite.

[Par dérogation à l'alinéa précédent, dans les cas de sortie visés à l'article 3, § 1er, 11°, a), 2°, et b), 2°, le travailleur peut opter pour la possibilité visée à l'article 32, § 1er, alinéa 1er, 3°, c).]

§ 1. In de gevallen van uittreding bedoeld in artikel 3, § 1, 11°, a), 2°, en b), 2°, wordt de toepassing van de bepalingen van de artikelen 24, 29, 30, 31, 32 en 33 uitgesteld tot de beëindiging van de arbeidsovereenkomst anders dan door overlijden of pensionering.

[In afwijking van het vorige lid, in de gevallen van uittreding zoals bedoeld in artikel 3, § 1, 11°, a), 2°, en b), 2°, kan de werknemer opteren voor de mogelijkheid bedoeld in artikel 32, § 1, eerste lid, 3°, c).]

⁴ Zonder dat dit samenvalt met de beëindiging van de arbeidsovereenkomst anders dan door overlijden of pensionering.

⁵ Artikel 3, § 1, 11°, a), 2° en b), 2° van de WAP.

Parlementaire voorbereiding (1510/001, p. 24):

Zodra men de mogelijkheid toevoegt van een overlijdensdekking in geval van uittreding zonder andere wijziging aan de pensioentoezegging dan deze overlijdensdekking, leek het gerechtvaardigd om deze mogelijkheid eveneens aan te bieden in gevallen van uittreding die niet samenvallen met het verlopen van de arbeidsovereenkomst maar waarbij de aansluiting bij een pensioenstelsel eindigt omwille van het feit dat de werknemer niet meer voldoet aan de voorwaarden voor aansluiting bij het pensioenstelsel.

Artikel 6 schrapt daarom de mogelijkheid die in deze gevallen was voorzien om de verworven reserves over te dragen naar een onthaalstructuur wanneer de aangeslotene niet meer geniet van een overlijdensrisicodekking. Deze wordt vervangen door de mogelijkheid voor de aangeslotene om te opteren voor een overlijdensdekking die overeenstemt met het bedrag van de opgebouwde reserves. De aangeslotene kan opteren voor deze overlijdensdekking ongeacht of hij al dan niet geniet van een overlijdensrisicodekking krachtens de pensioentoezegging.

Dès lors que l'on ajoute la possibilité d'une couverture décès en cas de sortie sans autre modification à l'engagement de pension que cette couverture décès, il paraissait justifié d'offrir également cette possibilité aux cas de sortie qui ne coïncident pas avec l'expiration du contrat de travail mais où l'affiliation à un régime de pension prend fin en raison du fait que le travailleur ne remplit plus les conditions d'affiliation du régime de pension.

L'article 6 supprime donc la possibilité qui était prévue, dans ces cas, de transférer les réserves acquises à une structure d'accueil lorsque l'affilié ne bénéficie plus d'une couverture du risque décès. Celle-ci est remplacée par la possibilité pour l'affilié d'opter pour une couverture décès correspondant au montant des réserves acquises. L'affilié peut opter pour cette couverture décès qu'il bénéficie ou non d'une couverture du risque décès en vertu de l'engagement de pension.

De werkgroep wijst erop dat de inhoud van artikel 33/1 van de WAP is gewijzigd door de wet van 18 december 2015.

Voor de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 kon een werknemer op wie een 'light' uittreding van toepassing was, kiezen voor een overdracht naar de onthaalstructuur als hij geen overlijdensdekking meer genoot.

Het nieuwe artikel 33/1, § 1 van de WAP zoals gewijzigd door de wet van 18 december 2015 schrapt die mogelijkheid van overdracht naar de onthaalstructuur en voorziet voortaan dat de werknemer kan opteren voor de mogelijkheid om zijn reserves te behouden bij de pensioeninstelling zonder een andere wijziging van de pensioentoezegging dan een overlijdensdekking. Die nieuwe mogelijkheid is evenwel niet gekoppeld aan de voorwaarde volgens dewelke de werknemer die keuze alleen kan maken als hij geen overlijdensdekking meer geniet.

In de zin van artikel 33/1 van de WAP kunnen alle werknemers die uit een pensioenstelsel uittreden omdat ze de aansluitingsvoorwaarden niet meer vervullen, zonder dat dit samenvalt met de beëindiging van de arbeidsovereenkomst anders dan door overlijden of pensionering, dus voor die mogelijkheid opteren, ook als ze reeds van een overlijdensdekking genieten.

2.4 Heeft de overlijdensdekking gelijk aan de verworven reserves een forfaitair dan wel een evolutief karakter, m.a.w. wordt het bedrag van de verworven reserves op het moment van de uittreding of van de beslissing vastgeklit of niet?

De verworven reserves van een aangeslotene worden bepaald in artikel 3, § 1, 13° van de WAP. Ze komen overeen met de reserves waarop de aangeslotene recht heeft op het moment dat de berekening gebeurt overeenkomstig het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst. Die reserves evolueren dus (stijging of daling) in de loop der tijd. Ze blijven evolueren na de uittreding van een aangeslotene.

Aangezien artikel 32, § 1, 3°, c) geenszins stelt dat die reserves moeten worden vastgekleit op het moment van de uittreding of de eventuele beslissing van de aangeslotene, kan het concept van ‘*verworven reserves*’ in zijn gebruikelijke zin worden toegepast, dit wil zeggen evolutief.

In geval van overlijden van een aangeslotene die had geopteerd voor het behoud van zijn verworven reserves zonder een andere wijziging van de pensioentoezegging dan een overlijdensdekking die overeenstemt met het bedrag van de verworven reserves, zullen de verworven reserves berekend op het moment van overlijden aan de begunstigde(n) worden uitgekeerd. Die dekking is van toepassing tot de pensionering van de aangeslotene.

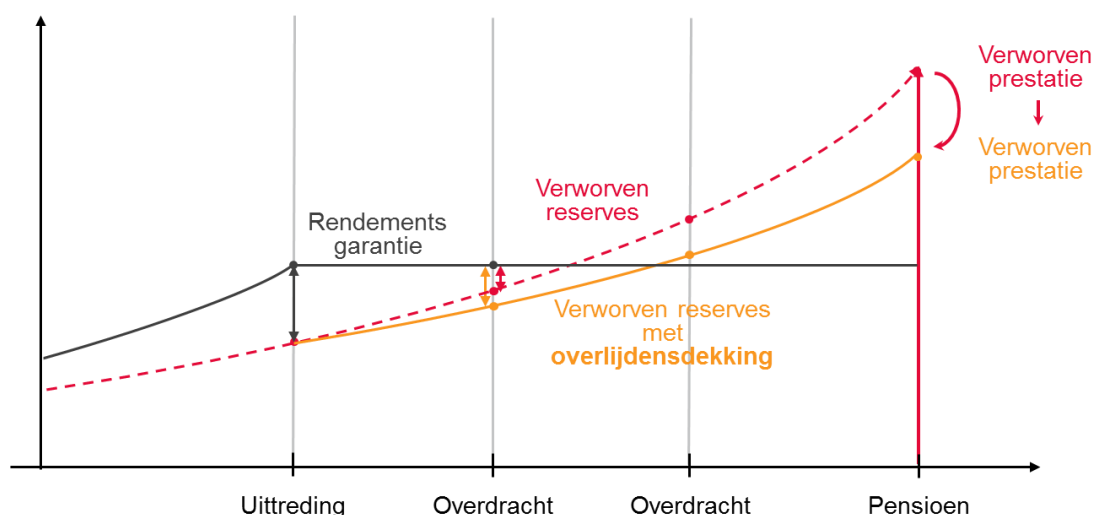
De werkgroep vraagt zich af hoe de waarde van de verworven reserves op het moment van overlijden wordt berekend in het geval van een pensioentoezegging gekoppeld aan de waarde van eenheden (tak 23 bij een verzekeraar of een pensioentoezegging beheerd door een instelling voor bedrijfspensioenvoorziening). In een dergelijk geval zal de waarde van de eenheid op de dag van overlijden van de aangeslotene moeten worden berekend. Als de waarde niet dagelijks wordt berekend, moet in het toepasselijke pensioenreglement worden nagekeken welke waarde in dit geval in aanmerking wordt genomen. Het toepasselijke pensioenreglement of de pensioenovereenkomst zou in ieder geval moeten bepalen op welk moment de waarde wordt berekend.

2.5 Heeft de keuze voor de overlijdensdekking gelijk aan de verworven reserves in een toezegging van het type vaste bijdragen een impact op de WAP-rendementsgarantie?

Krachtens artikel 24 van de WAP is een rendementsgarantie van toepassing wanneer de pensioentoezegging voorziet in de betaling van een persoonlijke bijdrage door de aangeslotene (artikel 24, § 1 van de WAP) of wanneer de pensioentoezegging van het type vaste bijdragen of cash balance is (artikel 24, § 2 van de WAP). Die rendementsgarantie geldt op het moment van uittreding, van pensionering of wanneer de prestaties verschuldigd zijn overeenkomstig artikel 27, § 1, zesde lid of artikel 63/2 en 63/3 van de WAP. De rendementsgarantie geldt niet in geval van overlijden.

De wettelijke bepalingen die de nieuwe keuzemogelijkheid invoeren in geval van uittreding voorzien geen enkele specifieke wijziging wat de rendementsgarantie betreft. Het feit dat een aangeslotene ervoor kiest zijn reserves te behouden bij de pensioeninstelling zonder een andere wijziging dan een overlijdensdekking die overeenstemt met het bedrag van de verworven reserves, heeft geen invloed op het niveau van de rendementsgarantie zoals bedoeld in artikel 24 van de WAP.

Het effect van een dergelijke keuze en het gebrek aan impact op de verworven reserve wordt hieronder weergegeven:

In geval van uittreding van de aangeslotene wordt het niveau van de rendementsgarantie berekend. Dit niveau wordt na de uittreding gegarandeerd (0%). Het niveau van de rendementsgarantie blijft hetzelfde, of de aangeslotene nu kiest voor de overlijdensdekking die overeenstemt met het bedrag van de verworven reserves of niet.

In geval van overlijden na de uittreding (voor de pensionering) heeft de aangeslotene alleen recht op de verworven reserves, aangezien de rendementsgarantie niet geldt in geval van overlijden.

In geval van overdracht van de reserves na de uittreding zal de inrichter desgevallend de rendementsgarantie moeten aanzuiveren overeenkomstig artikel 30 van de WAP. De aanzuivering moet ervoor zorgen dat het niveau van de rendementsgarantie wordt bereikt dat onveranderd is gebleven.

2.6 Worden er kosten aangerekend op de verworven reserves van de aangeslotene die kiest voor deze overlijdensdekking? Desgevallend, hoe worden deze kosten aangerekend?

Voor zover we niet praten over kosten maar over een vermindering van de verworven prestatie, evolueren de verworven reserves van de aangeslotenen die kiezen voor de overlijdensdekking op een andere manier dan de verworven reserves van de aangeslotenen die niet voor die overlijdensdekking kiezen (zie ook vraag 2.7, p. 14).

De wet van 18 december 2015 voorziet geenszins dat een bedrag in één keer wordt ingehouden op de verworven reserves op het moment van uittreding, ten bedrage van de vermindering van de verworven prestatie.

Voor alle duidelijkheid: de verworven reserves evolueren verschillend in de loop der tijd, afhankelijk van de keuze van de aangeslotene met betrekking tot de overlijdensdekking, rekening houdend met de aan- of afwezigheid van de sterftetaks (sterftetafels). Het effect van de keuze voor een overlijdensdekking wordt dus uitgesmeerd over de hele periode tussen de uittreding en de pensionering.

2.7 Hoe wordt de verworven prestatie berekend wanneer de aangeslotene, bij uittreding, voor de overlijdensdekking gelijk aan de verworven reserves opteert?

Parlementaire voorbereiding (1510/001 p. 24):

Indien de aangeslotene ervoor opteert om zijn verworven aanvullende pensioenreserves bij de pensioeninstelling te laten van de werkgever die hij verlaat zonder andere wijziging van de pensioentoezegging dan een overlijdensdekking die overeenstemt met het bedrag van de verworven reserves, zullen de verworven prestaties herberekend worden in functie van de verworven reserves hierbij gebruik makend van dezelfde actualisatieregels dan deze gebruikt voor de berekening van de reserves en de verworven prestaties maar zonder overlijdensrisico indien de kost van het overlijdensrisico nul is.

Si l'affilié opte pour laisser ses réserves acquises de pension complémentaire auprès de l'organisme de pension de l'employeur qu'il quitte sans autre modification de l'engagement de pension qu'une couverture décès correspondant au montant des réserves acquises, les prestations acquises seront recalculées en fonction des réserves acquises en utilisant les mêmes règles d'actualisation que celles utilisées pour le calcul des réserves et des prestations acquises mais sans probabilité de décès si le coût du risque décès est nul.

De wet van 18 december 2015 bepaalt dat de verworven prestaties op basis van de verworven reserves worden herberekend om rekening te houden met de overlijdensdekking.

Volgens de parlementaire voorbereiding⁶ gebeurt die berekening in functie van de verworven reserves hierbij gebruik makend van dezelfde actualisatieregels als deze gebruikt voor de berekening van de verworven reserves en prestaties, maar zonder sterftekans indien de kost van het overlijdensrisico nihil is.

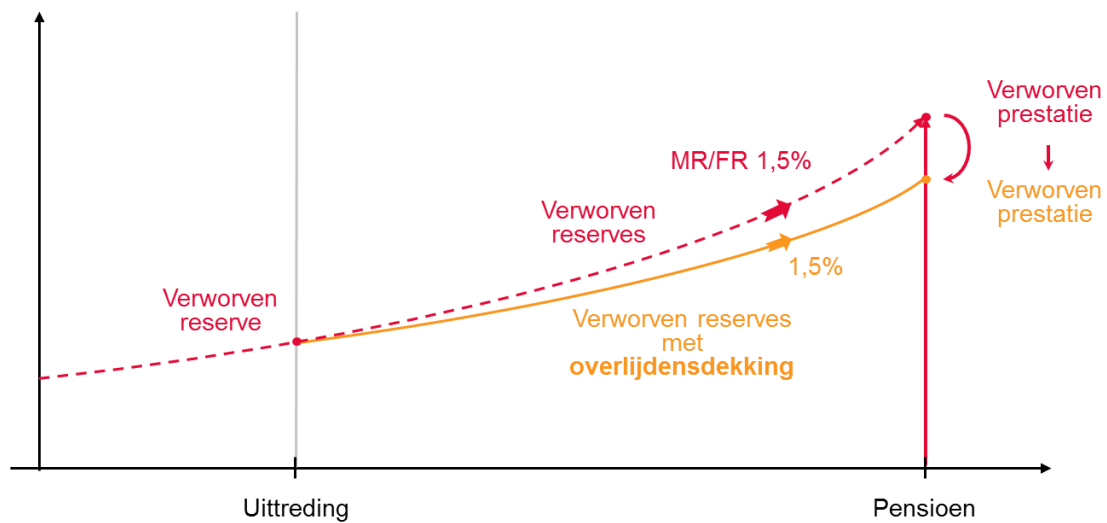
In de praktijk betekent dit dat er een nieuwe verworven prestatie wordt berekend uitgaande van de actualisatievoet van het pensioenreglement of van de pensioenovereenkomst maar zonder rekening te houden met de sterftekans (de sterftetafels worden buiten beschouwing gelaten).

Om de nieuwe verworven prestatie te berekenen, wordt de actualisatievoet van het pensioenreglement of van de pensioenovereenkomst toegepast op de verworven reserves, zonder rekening te houden met de sterftetafels.

Het effect van de keuze voor de overlijdensdekking wordt hieronder weergegeven, rekening houdend met verschillende situaties:

⁶ Parl. St., Kamer, Doc. 54 1510/001, p. 24.

2.7.1 Toezegging van het type vaste bijdragen beheerd door een tak 21-verzekeraar

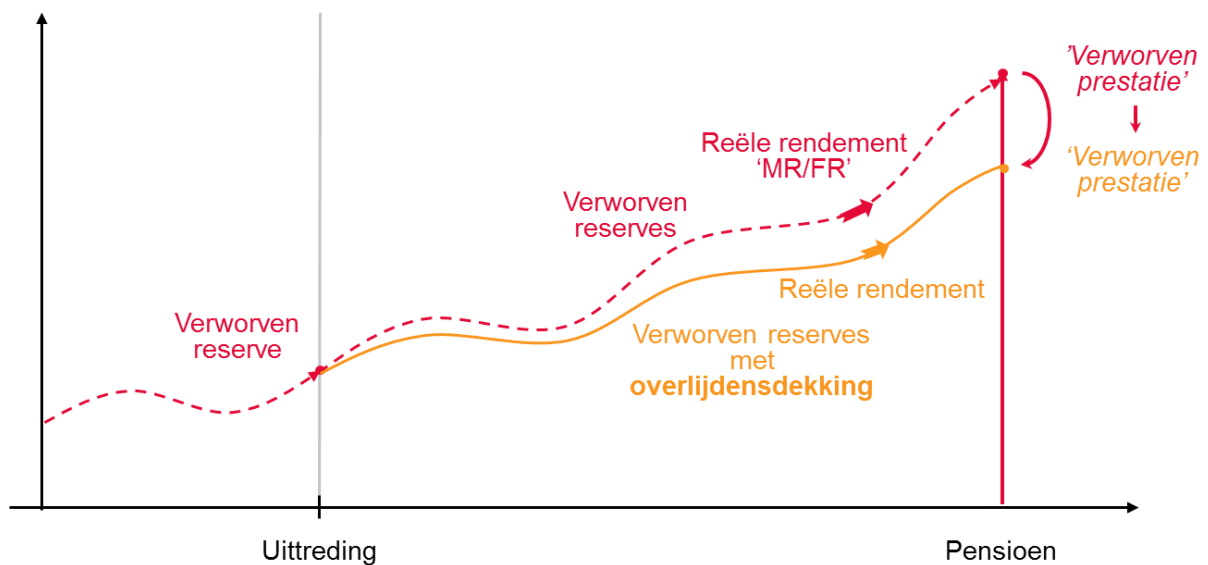

In geval van een toezegging van het type vaste bijdragen beheerd door een tak 21-verzekeraar die tot aan de pensioenleeftijd de technische grondslagen garandeert, kan de prestatie waarop de aangeslotene *in fine* recht zal hebben, worden bepaald rekening houdend met de tarieven van de verzekeringsonderneming (bijvoorbeeld 1,5% MR/FR). In het kader van een plan van het type vaste bijdragen wordt uitgegaan van de verworven reserves om de prestatie te bepalen.

Als de aangeslotene voor de overlijdensdekking kiest, wordt die prestatie berekend op basis van de verworven reserves rekening houdend met dezelfde actualisatievoet (hier 1,5%), maar zonder sterftekans (in het voorbeeld zonder rekening te houden met MR/FR). De verworven prestatie zal lager zijn dan de prestatie waarop de aangeslotene recht zou hebben gehad als hij niet voor de overlijdensdekking had gekozen.

De werkgroep wijst erop dat de keuze van de aangeslotene voor een overlijdensdekking die overeenstemt met de terugbetaling van de verworven reserve, niet tot gevolg mag hebben dat de waarborg van de verzekeraar voor het verleden wordt gewijzigd. M.a.w. voor schijven waarvoor bijvoorbeeld een rentevoet van 3,25%, 2,25%, ... geldt, blijft die waarborg conform de verzekeringsovereenkomst behouden. Het zijn enkel de sterftetafels waar geen rekening meer mee wordt gehouden. Er mag in geen geval een nieuwe rentevoet worden toegepast voor het verleden als de aangeslotene kiest voor een overlijdensdekking die overeenstemt met de terugbetaling van zijn verworven reserves.

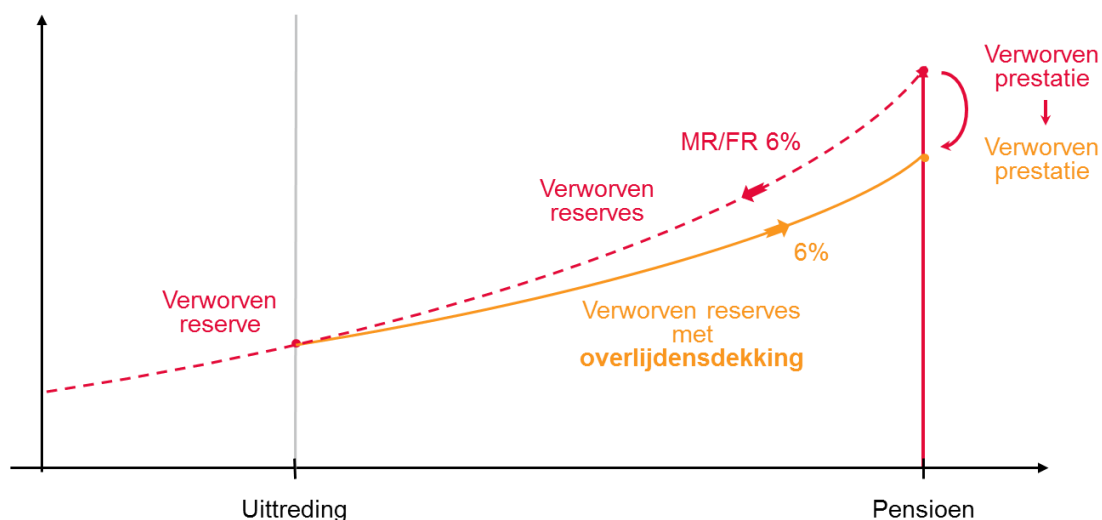
2.7.2 Toezegging van het type vaste bijdragen beheerd door een tak 23-verzekeraar of een IBP die een middelenverbintenis heeft

In het kader van een dergelijk plan is er geen gegarandeerde rentevoet. De prestatie waarop de aangeslotenen *in fine* aanspraak zullen kunnen maken, zal afhangen van het nettorendement behaald binnen de tak 23 of de IBP. Aangezien de prestatie waarop de aangeslotenen aanspraak kunnen maken onzeker is, is het niet gemakkelijk om, op voorhand, een prestatie te bepalen die herberekend is op basis van de verworven reserves om rekening te houden met de overlijdensdekking.

Als de aangeslotene voor de overlijdensdekking kiest, wordt die prestatie berekend op basis van de verworven reserves rekening houdend met het reële nettorendement, maar zonder sterftekans (dus in dit voorbeeld zonder rekening te houden met MR/FR). De verworven prestatie zal lager zijn dan de prestatie waarop de aangeslotene recht zou hebben gehad als hij niet voor de overlijdensdekking had gekozen.

2.7.3 Toezegging van het type vaste prestaties beheerd door een verzekeraar of een IBP

In het kader van een toezegging van het type vaste prestaties wordt de verworven prestatie geactualiseerd op het moment van uittreding overeenkomstig de parameters van het plan (bijvoorbeeld MR/FR, 6%). Op basis van de aldus berekende verworven reserves wordt een nieuwe verworven prestatie berekend die rekening houdt met dezelfde actualisatievoet (hier 6%), maar zonder sterftekans (dus in dit voorbeeld zonder rekening te houden met MR/FR).

Hieruit volgt dat de verworven prestatie waarop de aangeslotene recht heeft *in fine* lager zal zijn dan de prestatie waarop de aangeslotene recht zou hebben gehad als hij niet voor de overlijdensdekking had gekozen. De verworven reserves zoals ze na de uittreding zullen evolueren, zullen dus ook lager zijn als de aangeslotene voor de overlijdensdekking heeft gekozen.

2.7.4 Toezegging van het type cash balance beheerd door een verzekeraar of een IBP

Een toezegging van het type cash balance is een toezegging van het type vaste prestaties (artikel 21 van de WAP). De inrichter verbindt zich immers tot het vestigen van een vaste prestatie, die wordt bepaald op grond van de kapitalisatie van bedragen die aan de aangeslotenen worden toegekend op welbepaalde vervaldagen (artikel 4-10 KB WAP).

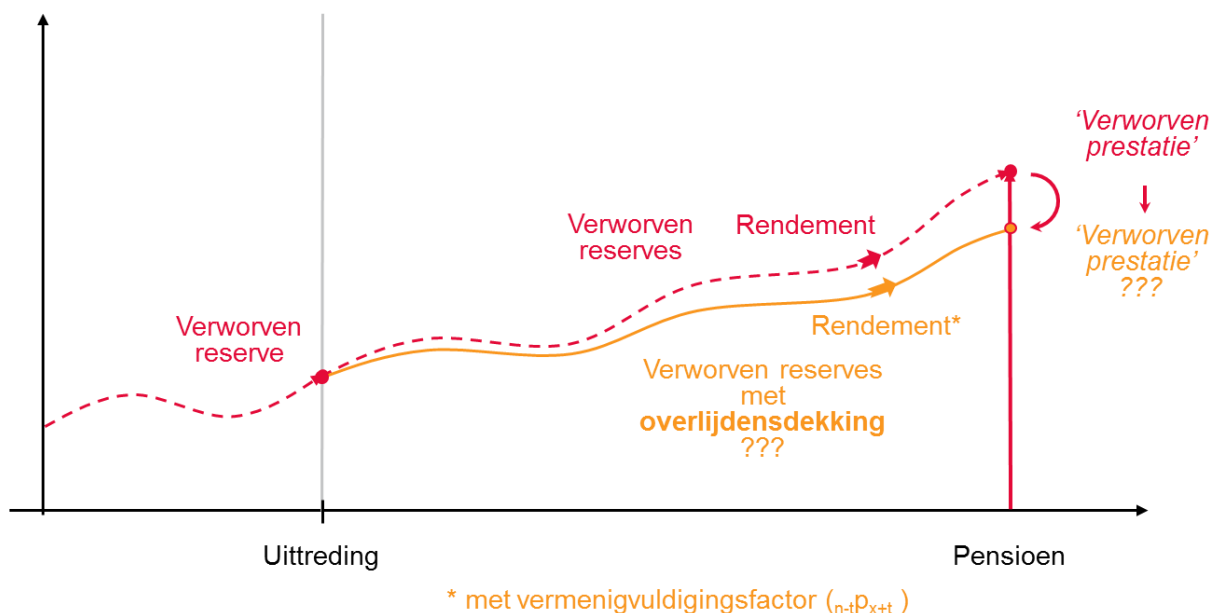
Als de aangeslotene voor de overlijdensdekking kiest, zal de verworven prestatie herberekend worden zonder rekening te houden met de sterftetafels. De prestatie waarop de aangeslotene *in fine* recht zal hebben, zal bijgevolg lager zijn dan de prestatie waarop hij recht zou hebben gehad als hij niet had gekozen voor de overlijdensdekking bij uittreding. De verworven reserves zoals ze na uittreding zullen evolueren, zullen dus eveneens lager zijn als de aangeslotene voor de overlijdensdekking opteert.

De werkgroep merkt op dat artikel 4-4 § 2 KB WAP bepaalt dat bij een pensioentoezegging van het type cash balance de tarifieringsregels gebruikt voor de kapitalisatie van toegekende bedragen ofwel een bepaald rendement in aanmerking mogen nemen, ofwel een bepaald rendement gecombineerd met een voorvalswet.

2.8 Hoe wordt de verworven prestatie berekend wanneer de aangeslotene, bij uittreding, voor de overlijdensdekking opteert maar het toepasselijke pensioenplan geen gebruik maakt van sterftetafels?

De werkgroep stelt zich vragen bij de weerslag van de overlijdensdekking waarin in de wet van 18 december 2015 voorziet in het geval van pensioenplannen waarbij geen gebruik wordt gemaakt van de sterftetafels en waarin geen overlijdensprestatie worden uitgekeerd aan de begunstigten van de overleden aangeslotenen.

Deze situatie kan voorkomen bij een **toezegging van het type vaste bijdragen beheerd door een IBP die een middelenverbintenis heeft of een tak 23-verzekeraar** (alhoewel dit vandaag zelden voorkomt), wanneer de pensioentoezegging als zodanig geen terugbetaling van de reserves voorziet in geval van overlijden na uittreding en de sterftetafels dus niet in aanmerking worden genomen in het kader van de toezegging.

De werkgroep merkt op dat volgende praktijken soms voorkomen wanneer een pensioentoezegging geen terugbetaling van de verworven reserves voorziet in geval van overlijden na de uittreding:

- de verworven reserves van de overleden aangeslotene worden toegekend aan de individuele rekeningen van de andere aangeslotenen, waardoor de individuele rekeningen van alle andere aangeslotenen stijgen;
- het bedrag dat overeenstemt met de verworven reserves van de overleden aangeslotene wordt gestort in de vrije reserve gevormd in toepassing van artikel 4-8 KB WAP.

Sommige leden van de werkgroep beschouwen dat in die situatie geen herberekening van de verworven reserve nodig is aangezien er nog geen enkele sterftetafel in aanmerking wordt genomen. Er is immers geen risicodragend kapitaal. Als de pensioentoezegging reeds van in het begin geen rekening houdt met de sterftetafels, gebeurt er geen enkele herberekening. Dit betekent dat de uittredende aangeslotene in dit geval dezelfde pensioenprestatie geniet, of hij nu bij uittreding voor de overlijdensdekking gelijk aan de verworven reserves kiest of niet. Dit stemt overeen met de

parlementaire voorbereiding van de wet van 18 december 2015 die preciseert dat als de aangeslotene opteert voor de overlijdensdekking van de wet van 18 december 2015, de verworven prestaties herberekend worden volgens dezelfde actualisatieregels als voor de berekening van de verworven reserves en prestaties, maar zonder sterftekans als de kosten van het overlijdensrisico nihil zijn⁷.

Indien de verworven reserves van de overleden aangeslotenen worden toegekend aan de individuele rekeningen van de andere aangeslotenen, stelt de werkgroep voor om, in de toekenning van het rendement binnen de pensioeninstelling, een differentiatie te maken tussen de aangeslotenen die voor een overlijdensdekking gelijk aan de verworven reserves hebben gekozen en de aangeslotenen die niet voor die overlijdensdekking hebben gekozen. De individuele rekeningen van aangeslotenen die kiezen voor de overlijdensdekking bij uittreding zouden voortaan niet meer worden verhoogd met de verworven reserves van overleden aangeslotenen, de andere individuele rekeningen daarentegen wel.

Indien het bedrag dat overeenstemt met de verworven reserves van de overleden aangeslotenen gestort wordt in de vrije reserve, kan rekening worden gehouden met een soort van 'overlijdenskosten' als de aangeslotene voor de overlijdensdekking van de wet van 18 december 2015 kiest. Om deze kost te bepalen, wordt er rekening gehouden met de overlevingskans van de aangeslotene die kiest voor de overlijdensdekking tussen zijn/haar uittreding en zijn/haar pensionering. Er wordt daarmee rekening gehouden voor de berekening van de verworven prestatie.

Volgens de werkgroep is het voornamelijk in het kader van pensioentoezeggingen van het type vaste bijdragen dat een dergelijke situatie, waarbij geen rekening wordt gehouden met de sterftetafels, kan voorkomen als de initiële toezegging niet voorziet in de terugbetaling van de verworven reserves in geval van overlijden na de uittreding. Mocht zich in de praktijk een soortgelijke situatie voordoen bij pensioentoezeggingen van het type vaste prestaties, kan dezelfde redenering worden gevolgd.

⁷ *Parl. St.*, Kamer, doc 54/001, p. 24.

2.9 Hoe worden de aangeslotenen op de hoogte gebracht van de impact van hun keuze voor deze overlijdensdekking?

Artikel 31, § 1, tweede lid:

L'organisme de pension communique à l'organisateur au plus tard dans les trente jours qui suivent l'avis, les données suivantes :

1° le montant des réserves acquises, majoré le cas échéant jusqu'aux montants garantis en application de l'article 24 ;

2° le montant des prestations acquises ;

3° les différentes possibilités de choix visées à l'article 32, § 1er, avec la mention que la couverture décès est ou n'est pas maintenue [en cas de maintien d'une couverture décès, le montant et le type de celle-ci];

§ 1er, alinéa 2, 3° modifié par l'article 4, 1° de la loi du 18 décembre 2015 - MB 24 décembre 2015

[4° si elles sont calculables, le montant des prestations acquises si l'affilié opte pour la possibilité de choix visée à l'article 32, § 1er, alinéa 1er, 3°, c).]

De pensioeninstelling deelt uiterlijk binnen dertig dagen na de kennisgeving aan de inrichter de volgende gegevens mee :

1° het bedrag van de verworven reserves, desgevallend aangevuld tot de bedragen gewaarborgd met toepassing van artikel 24 ;

2° het bedrag van de verworven prestaties ;

3° de verschillende keuzemogelijkheden bedoeld in artikel 32, § 1, met vermelding dat de overlijdensdekking al dan niet behouden blijft [in geval van behoud van een overlijdensdekking, het bedrag en het type ervan].

§ 1, 2de lid, 3° gewijzigd bij artikel 4, 1° van de wet van 18 december 2015 - BS 24 december 2015

[4° indien zij berekend kunnen worden, het bedrag van de verworven prestaties indien de aangeslotene opteert voor de keuzemogelijkheid bedoeld in artikel 32, § 1, eerste lid, 3°, c).]

Bij uittreding ontvangt de aangeslotene de volgende informatie met betrekking tot de overlijdensdekking:

- enerzijds informatie of de overlijdensdekking behouden blijft na uittreding in het kader van de pensioentoezegging. Als die dekking behouden blijft, wordt het bedrag van die dekking vermeld, evenals het soort dekking (dit wil zeggen of ze bestaat uit de betaling van een vaste kapitaalsuitkering bij overlijden, een terugbetaling van de som van de premies, van de verworven reserve ...⁸);
- anderzijds informatie over de verworven prestatie die hij zou genieten als hij kiest voor het behoud van de overlijdensdekking die overeenstemt met de terugbetaling van de verworven reserve. De verworven prestatie is de prestatie waarop de aangeslotene overeenkomstig het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst aanspraak kan maken als hij op het moment van uittreding zijn verworven reserves bij de pensioeninstelling laat (artikel 3, § 1, 12° WAP).

⁸ Parl. St., Kamer, Doc 54 1510/001, p. 21.

Die verworven prestatie wordt evenwel slechts vermeld als ze kan worden berekend.

Als de verworven prestatie niet berekend kan worden, suggereert de werkgroep om ramingen te gebruiken om de aangeslotene een idee te geven van de te verwachten impact op de prestatie. De wet van 18 december 2015 legt wel geen verplichting op om dergelijke raming te geven als de prestaties niet berekend kunnen worden.

2.10 Wat is de invloed van een uittreding op het tarief van de verzekeraar? Heeft de keuze van de aangeslotene, bij uittreding, voor de overlijdensdekking overeenstemmend met de terugbetaling van de verworven reserves een invloed op het toepasselijke tarief?

De werkgroep merkt op dat die vraag alleen betrekking heeft op de pensioentoezeggingen die worden beheerd door een verzekeraar in een tak-21.

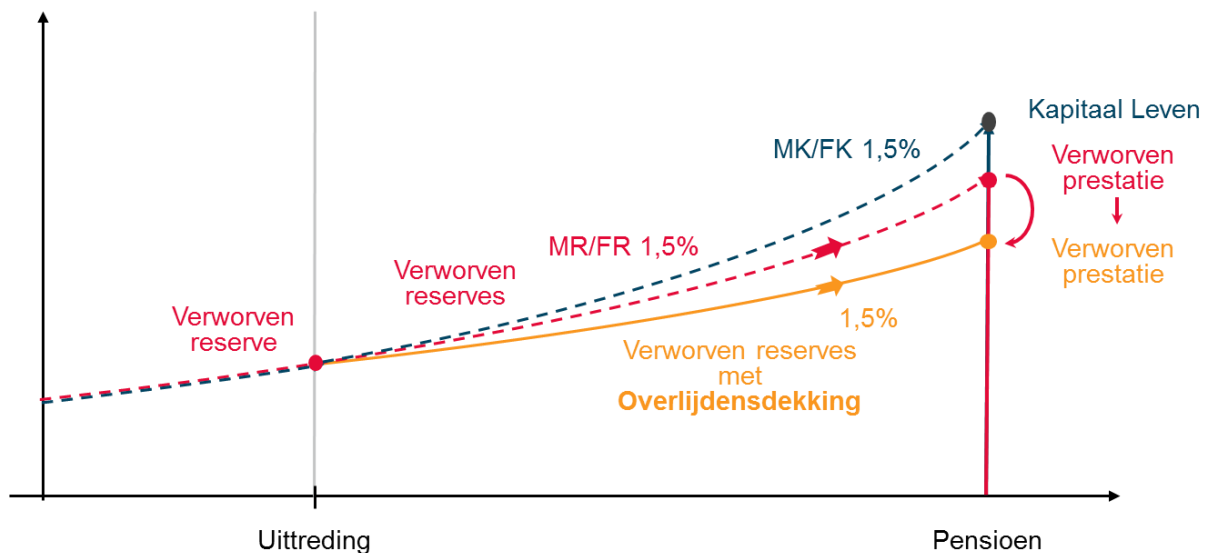
De reglementering die van toepassing is op de verzekeringsondernemingen legt de bepalingen vast inzake tarifiering, inclusief sterftetafels, die door de verzekeringsondernemingen moeten worden toegepast.

In dit verband wijst de werkgroep erop dat het KB Leven (artikel 30, § 1, derde lid) inderdaad toelaat dat de sterftetafels veranderen wanneer de reductie gepaard gaat met het wegvallen van de waarborgen in geval van overlijden. In de praktijk is het dus mogelijk dat de sterftetafels gebruikt voor de berekening van de pensioenprestaties veranderen op het moment van uittreding. Dit kan het geval zijn wanneer een verbonden tarief wordt toegepast tijdens de actieve aansluiting (wat het gebruik van de tafels MK/FK impliceert), maar er geen enkele garantie in geval van overlijden is na de uittreding. In dit geval kan het verzekeringscontract vermelden dat er (na de uittreding) rekening zal worden gehouden met de sterftetafels in geval van leven (MR/FR).

De leden van de werkgroep merken op dat dit evenwel geen invloed zal hebben op de informatie die aan de aangeslotenen wordt meegedeeld. De verworven prestatie die aan de aangeslotene in het kader van de informatie (bijvoorbeeld de pensioenfiche) wordt meegedeeld, houdt immers van in het begin rekening met de verworven prestatie waarop de aangeslotene recht zal hebben in geval van uittreding (dit wil zeggen rekening houdend met de tafels MR/FR), zelfs wanneer een verbonden tarief tijdens de actieve aansluiting wordt toegepast.

Toch wijst de werkgroep erop dat een dergelijke praktijk geen enkele invloed heeft als de aangeslotene opteert voor een overlijdensdekking die overeenstemt met de verworven reserves bij zijn uittreding. In dat geval zal de verworven prestatie immers worden herberekend zonder rekening te houden met welke sterftetafel ook (noch MR/FR, noch MK/FK).

Bij de berekening van deze verworven prestatie wordt enkel rekening gehouden met de rentevoet van de technische grondslagen van de verzekeringsonderneming. In die context herinnert de werkgroep er ook aan dat de keuze van de aangeslotene voor een overlijdensdekking die overeenstemt met de terugbetaling van de verworven reserve, niet tot gevolg mag hebben dat de waarborg van de verzekeraar voor het verleden wordt gewijzigd (zie vraag 2.7.1 p 15).

2.11 Moet men voor de overlijdensdekking gelijk aan de verworven reserves een begunstigingsvolgorde opnemen in het pensioenreglement of pensioenovereenkomst?

De werkgroep merkt op dat artikel 4-13 KB WAP bepaalt dat het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst *'de regels voor de bepaling van de begunstigde van de prestatie bij overlijden'* bevat. Aangezien de overlijdensdekking die volgt uit de keuze van de aangeslotene zoals bedoeld in artikel 32, § 1, 3°, c) integraal deel uitmaakt van de aanvullende pensioentoezegging, moet het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst voornoemde regels voor de bepaling van de begunstigde bevatten.

Wanneer nodig zullen de pensioenreglementen of pensioenovereenkomsten ten laatste tegen 31 december 2018 formeel aangepast worden in dit verband (artikel 40 van de wet van 18 december 2015).

Intussen wordt er voorgesteld, om praktische redenen, de begunstigingsvolgorde zoals voorzien in het kader van de algemene overlijdensdekking van de pensioentoezegging toe te passen als de aangeslotene voor de overlijdensdekking bedoeld in artikel 32, § 1, 3°, c) van de WAP kiest. Er wordt ook aangeraden dat de aangeslotene, naar aanleiding van zijn/haar uittreding, duidelijk bevestigt wie zijn/haar begunstigde(n) is/zijn.

De werkgroep spoort de inrichters en de pensioeninstellingen evenwel aan de regels voor de bepaling van de begunstigten zo snel mogelijk te verduidelijken in de reglementen of pensioenovereenkomsten. In dit verband pleit de werkgroep ervoor de regels voor de bepaling van de begunstigde te harmoniseren en dus dezelfde regels te voorzien als de regels voorzien voor de overlijdensdekking die in het kader van de pensioentoezegging wordt aangeboden. Als er voor beide dekkingen een verschil wordt gemaakt wat de volgorde van de begunstigten betreft, moet het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst de toepasselijke regels voor elke dekking expliciet en duidelijk vermelden.

2.12 Geldt het recht van omvorming in rente (art. 28, § 1 WAP) eveneens voor de begunstigten van de overlijdensdekking beoogd door de wet van 15 december 2015?

De WAP voorziet het recht van omvorming in rente wanneer de prestatie als een kapitaal wordt uitgekeerd. De prestatie voortvloeiend uit de keuze van de aangeslotene voor de overlijdensdekking bedoeld in artikel 32, § 1, 3°, c) is een prestatie bij overlijden die volgt uit een pensioentoezegging van de tweede pijler. Het betreft een prestatie die voortvloeit uit de WAP.

In dit verband benadrukt de werkgroep het feit dat de keuze voor artikel 32, § 1, 3°, c) gebeurt *‘zonder een andere wijziging van de pensioentoezegging’*. De aard van de overlijdensprestatie die in voorkomend geval wordt betaald ten gevolge van die keuze, verandert absoluut niet. We blijven binnen het kader van de pensioentoezegging onderworpen aan de WAP.

De werkgroep bevestigt dus dat artikel 28 van de WAP van toepassing is op de overlijdensprestatie die zou worden betaald ten gevolge van de keuze van de aangeslotene voor de toepassing van artikel 32, § 1, 3°, c).

2.13 Wat gebeurt er indien de uitgetreden aangeslotene overlijdt binnen de periode tussen zijn/haar uittreding en het moment waarop hij/zij zijn/haar keuze qua overlijdensdekking heeft kunnen maken conform artikel 32, § 3, eerste lid van de WAP?

De reglementering bevat geen specifieke bepaling volgens dewelke de aangeslotene een overlijdensdekking zou genieten tussen het moment van uittreding en de termijn van 30 dagen na het versturen van de informatie bedoeld in artikel 31, § 1, derde lid van de WAP.

Er dient dus geval per geval te worden nagekeken of het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst in een dergelijke dekking voorziet. De werkgroep merkt op dat ondanks het ontbrekend is in de wet, een dergelijke in tijd beperkte dekking inderdaad in veel pensioentoezeggingen is voorzien of een pragmatische oplossing wordt toegepast.

De werkgroep merkt op dat in een dergelijke situatie toch problemen kunnen rijzen als hierover geen specifieke bepalingen zijn opgenomen in het pensioenreglement of in de pensioenovereenkomst of geen pragmatische oplossing wordt toegepast. De werkgroep raadt dan ook ten stelligste aan om een regeling (alook de modaliteiten ervan) voor deze situatie op te nemen in de pensioenovereenkomst of het pensioenreglement.

Tot zolang er geen dergelijke regeling is opgenomen in de pensioenovereenkomst of het pensioenreglement, raadt de werkgroep aan om in ieder geval een pragmatische oplossing te hanteren teneinde te vermijden dat een aangeslotene die nog geen keuze heeft gemaakt (tijdens de periode van 30 dagen als bedoeld in artikel 32, § 3, eerste lid) geen dekking zou kunnen krijgen die hem zou zijn geboden mocht hij geopteerd hebben voor het behoud van de overlijdensdekking na uittreding.

Verder merkt de werkgroep op dat ten gevolge van advies nr. 3 van de Commissie voor Aanvullende Pensioenen⁹ een artikel 2, § 3 is ingevoegd in KB WAP.

In geval van overdracht van de reserves in toepassing van artikel 32, § 3, eerste lid van de WAP maakt die bepaling het mogelijk het over te dragen bedrag te verminderen met de stortingen voor de dekking van het overlijdensrisico, indien het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst voorziet dat de overlijdensdekking na de uittreding verder wordt gefinancierd vanuit de verworven reserve.

3 Herziening van de rendementsgarantie

3.1 Het percentage voor de berekening van de rendementsgarantie wordt opgetrokken naar 75% resp. 85% voor zover de Nationale Bank van België een positief advies geeft dat het aldus bekomen minimumrendement niet groter is dan de maximale rentevoet voor levensverzekeringen. Wordt voor dit advies de toekomstige WAP-rendementsgarantie vergeleken met de op het ogenblik van het advies geldende maximale rentevoet, dan wel met de maximale rentevoet die vanaf 1 januari van het daaropvolgende jaar van toepassing is voor levensverzekeringen?

Overeenkomstig artikel 24, § 3 van de WAP is de rentevoet gewaarborgd door de WAP gelijk aan een percentage van het gemiddelde rendement op 1 juni over de voorbije 24 maanden van de Belgische Lineaire Obligaties met een duurtijd van 10 jaar afgerond tot op de meest nabije 25 bp. Deze rentevoet wordt toegepast op 1 januari van het daaropvolgende jaar. Het bedoelde percentage is aanvankelijk gelijk aan 65%, maar wordt op 75% en 85% gebracht als de voorwaarden van artikel 24, § 3 van de WAP zijn vervuld. Er is onder andere een positief advies van de Nationale Bank van België vóór 1 november van het betrokken jaar vereist.

Artikel 24, § 3, achtste lid van de WAP preciseert dat dit advies van de Nationale Bank van België positief is als de hierboven voorziene formule met toepassing van het optrekken van het geplande percentage tot een resultaat leidt dat lager is dan of gelijk aan de maximale interestvoet voor levensverzekeringen van de prudentiële reglementering van toepassing op verzekeringsmaatschappijen.

De werkgroep stelt de vraag of het de rentevoet betreft die geldt op het ogenblik van het advies van de Nationale Bank van België, dan wel de rentevoet die van toepassing zal zijn op 1 januari van het daaropvolgende jaar.

Voor zover dit verenigbaar is met de wettelijke procedure om de maximale rentevoet voor levensverzekeringen te berekenen, is de werkgroep van mening dat er rekening moet worden gehouden met de maximale rentevoet voor levensverzekeringen die van toepassing zal zijn op 1 januari van het daaropvolgende jaar. De werkgroep baseert zijn antwoord op het feit dat de formule die de rentevoet van de rendementsgarantie ten laste van de inrichter vastlegt, is afgeleid van de formule die de maximale rentevoet voor levensverzekeringen¹⁰ bepaalt.

⁹ Commissie voor aanvullende pensioenen, advies nr. 3, 3 mei 2004:
http://www.fsma.be/fr/About%20FSMA/Advisory%20bodies/ap_cap/adv.aspx

¹⁰ *Parl. St.*, Kamer, doc 54/001, p. 15.

3.2 Hoe wordt de rendementsgarantie berekend gedurende de vijf eerste aansluitingsjaren?

Artikel 24, § 2 van de WAP stelt dat bij uittreding, pensionering, of als de prestaties verschuldigd zijn conform artikel 27, § 1, zesde lid¹¹ of artikel 63/2 en 63/3 van de WAP¹², of bij opheffing van het pensioenstelsel binnen vijf jaar na de aansluiting, de kapitalisatie tegen de rentevoet van de rendementswaarborg vervangen wordt door een indexering van de bijdrage conform de bepalingen van de wet van 2 augustus 1971¹³, voor zover het resultaat van deze berekening niet hoger is dan het resultaat van de rendementswaarborg, rekening houdend met de rentevoet die berekend is conform artikel 24, § 3.

De wet van 18 december 2015 heeft geen wijzigingen aangebracht in de WAP wat de berekening betreft van de rendementswaarborg gedurende de vijf eerste aansluitingsjaren.

Vanaf het zesde aansluitingsjaar wordt de minimale wettelijke rendementswaarborg berekend voor het geheel van de pensioenrechten (inclusief de eerste vijf jaar), daarbij rekening houdend met de geldende rentevoet krachtens artikel 24, § 3, alsof de rendementswaarborg van meet af aan was berekend op grond van de geldende rentevoet (m.a.w. rekening houdend met de rentevoet van de rendementswaarborg van toepassing op het ogenblik van de uitbetaling van de premies en conform methode die toen van toepassing was).

3.3 Hoe worden de aangeslotenen op de hoogte gebracht van de toepasselijke methode en van het percentage van de rendementsgarantie in de loop van de loopbaan?

Artikel 42, § 1, tweede lid:

[6° lorsque l'organisme de pension garantit sur les contributions versées un résultat déterminé, les bases techniques de la tarification ainsi que dans quelle mesure et pour quelle durée les bases techniques de la tarification sont garanties;

7° la méthode applicable conformément à l'article 24 § 4;

8° le niveau actuel de financement de la garantie visée à l'article 24.]

[6° de technische grondslagen voor de tarifiering alsook in welke mate en voor welke duur de technische grondslagen van de tarifiering worden gewaarborgd wanneer de pensioeninstelling een welbepaald resultaat garandeert op de gestorte bijdragen;

7° de toepasselijke methode overeenkomstig artikel 24, § 4;

8° het huidige niveau van financiering van de garantie bedoeld in artikel 24.]

¹¹ M.a.w. als de aangeslotene buiten het kader van een pensionering de uitbetaling van de pensioenprestaties verzoekt omdat hij reeds de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt of aan de voorwaarden voor vervroegd rustpensioen als werknemer voldoet en het reglement dit uitdrukkelijk toestaat.

¹² Overgangsbepalingen die toestaan dat de prestaties in de betrokken situatie worden uitbetaald vóór de pensionering.

¹³ Wet van 2 augustus 1971 tot inrichting van een stelsel waarbij de wedden, lonen, pensioenen, toelagen en tegemoetkomingen ten laste van de openbare schatkist, sommige sociale uitkeringen, de bezoldigingsgrenzen waarmee rekening dient gehouden bij de berekening van sommige bijdragen van de sociale zekerheid der arbeiders, alsmede de verplichtingen op sociaal gebied opgelegd aan de zelfstandigen, aan het indexcijfer van de consumptieprijzen worden gekoppeld.

Op basis van de wettekst van 18 december 2015 ziet de werkgroep volgende manieren waarop de aangeslotene kennis kan nemen van de methode die is toegepast inzake de rendementsgarantie:

Voor de pensioentoezeggingen die worden ingevoerd vanaf 1 januari 2016 bepaalt voortaan het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst of de verticale dan wel de horizontale methode wordt toegepast voor die pensioentoezegging. Indien het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst ingevoerd vanaf 1 januari 2016 de toepasselijke methode niet uitdrukkelijk vermeldt, wordt automatisch een methode toegepast (artikel 24, § 4 van de WAP).

Voor toezeggingen die vóór 1 januari 2016 bestonden, voorziet de wet geen specifieke verplichtingen inzake de eventuele vermelding van de toegepaste methode in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst. In dit geval is het altijd mogelijk om er bij een wijziging van het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst voor te kiezen een bepaling in te lassen die de toegepaste methode voor de pensioentoezegging in kwestie vermeldt. De werkgroep beveelt die handelwijze aan, hoewel het geen wettelijke verplichting is voor een pensioentoezegging die vóór 1 januari 2016 bestond.

Verder preciseert artikel 42, § 1, tweede lid van de WAP dat het transparantieverlag de toepasselijke methode inzake de rendementsgarantie ten laste van de inrichter moet vermelden. Dit transparantieverlag wordt elk jaar opgesteld door de pensioeninstelling of de in de collectieve arbeidsovereenkomst of het pensioenreglement aangeduide persoon. Het wordt ter beschikking gesteld van de inrichter, die het op eenvoudig verzoek meedeelt aan de aangeslotenen. Als er een toezichtcomité is opgericht overeenkomstig artikel 41, § 2 van de WAP, wordt het toezichtcomité in het bezit gesteld van het transparantieverlag vóór de mededeling ervan aan de inrichters.

Krachtens artikel 24, § 6 van de WAP ten slotte bezorgt de pensioeninstelling op eenvoudig verzoek aan de aangeslotene een gedetailleerde berekening van de kapitalisatie van de bijdragen die berekend is rekening houdend met de rendementsgarantie. Die berekening moet de aangeslotene in staat stellen te zien welk type rendementsgarantie op zijn situatie van toepassing is.

Wat het percentage van de geldende rendementsgarantie betreft, publiceert de FSMA op haar website elk jaar vóór 1 december de rentevoet berekend overeenkomstig de wetgeving die op 1 januari van het volgende jaar van kracht zal zijn. De werkgroep merkt op dat het nuttig zou zijn als de aangeslotene op de website van de FSMA een historisch overzicht kon vinden van alle rentevoeten die op 1 januari van elk jaar van toepassing waren.

De werkgroep benadrukt dat het in de praktijk niet eenvoudig is voor de aangeslotenen om de methode te identificeren die van toepassing is op hun situatie, aangezien die vermelding niet verplicht is in het pensioenreglement of in de pensioenovereenkomst, niet op de pensioenfiche staat en niet toegankelijk zal zijn via DB2P, en aangezien het ten slotte niet altijd gemakkelijk is om toegang te krijgen tot het transparantieverlag.

In geval van wijziging van de methode tijdens de duur van de pensioentoezegging (als dat door de wetgever wordt toegestaan), zal de aangeslotene geen directe toegang hebben tot het historisch overzicht van de methodes die achtereenvolgens zijn gebruikt. Hij zou hierover niettemin moeten worden geïnformeerd, op zijn minst indirect, als hij een gedetailleerde berekening vraagt van de kapitalisatie zoals bedoeld in artikel 24, § 6 van de WAP (zie ook het antwoord op vraag 3.10 p.34).

In het algemeen vraagt de werkgroep zich af of de informatie met betrekking tot de toepasselijke methode niet in DB2P zou kunnen worden voorzien.

3.4 Wat moet in het transparantieverslag komen in verband met de rendementsgarantie?

De werkgroep merkt op dat het transparantieverslag krachtens artikel 42, § 1, tweede lid van de WAP alleen de toepasselijke methode inzake de rendementsgarantie ten laste van de inrichter moet vermelden. Het betreft dus de vermelding of de verticale dan wel de horizontale methode wordt toegepast op de pensioentoezegging.

De vertegenwoordigers van de werknemers en de gepensioneerden stellen voor om standaardinformatie in het transparantieverslag op te nemen die op uniforme wijze zou uitleggen wat er onder horizontale en verticale methode moet worden verstaan. De andere leden van de werkgroep zijn van mening dat de informatie die aan de aangeslotenen wordt meegedeeld belangrijk is, maar vinden dat dit buiten de doelstellingen van deze werkgroep valt.

3.5 In welke situaties moeten de technische grondslagen van de tarifiering worden meegedeeld in het kader van het transparantieverslag (artikel 42, § 1 van de WAP)? Hoe moet het begrip technische grondslagen van de tarifiering worden begrepen in artikel 42, § 1, 6° van de WAP?

Artikel 42, § 1, 6° bepaalt dat de technische grondslagen van de tarifiering deel uitmaken van de informatie die in het transparantieverslag wordt meegedeeld (evenals de mate waarin en voor welke duur die technische grondslagen worden gewaarborgd) als de pensioeninstelling een welbepaald resultaat garandeert.

Hierbij moet meteen worden benadrukt dat de voorwaarde inzake het garanderen van een welbepaald resultaat, zoals bedoeld in artikel 42, § 1, 6° van de WAP, niet mag worden verward met de resultaatsgarantie bedoeld in artikel 24, § 4 van de WAP. Die laatste verwijst namelijk naar de garantie van een resultaat door de pensioeninstelling over de volledige pensioentoezegging en tot aan de pensionering bij toepassing van de horizontale methode.

Artikel 42, § 1, 6° is dus ruimer dan artikel 24, § 4 van de WAP en de toegepaste methode – verticale of horizontale methode – heeft geen enkele invloed op de verplichting om hierover te communiceren. Bijvoorbeeld, als de pensioeninstelling een resultaat garandeert gedurende een bepaalde periode van 5 jaar, zullen de technische grondslagen moeten worden meegedeeld in het kader van artikel 42, § 1 van de WAP, maar het betreft geen garantie van resultaat over de volledige pensioentoezegging tot aan de pensioenleeftijd zoals wanneer artikel 24 van de WAP wordt toegepast.

De pensioeninstellingen merken op dat een pensioeninstelling een resultaat kan garanderen met betrekking tot verschillende elementen van haar technische grondslagen: met betrekking tot de rentevoet, de toeslagen en de sterftetafels. Terwijl in het kader van artikel 24 van de WAP de parlementaire voorbereiding van de wet uitdrukkelijk bepaalt dat het de garantie betreffende de rentevoet is die wordt bedoeld¹⁴, is er in dit verband geen enkele verduidelijking wat artikel 42 van de WAP betreft.

De werkgroep is van mening dat het ook in het kader van de toepassing van artikel 42, § 1 van de WAP aanbeveling verdient te overwegen dat een pensioeninstelling een welbepaald resultaat zou

¹⁴ Parl. St., Kamer, Doc. 54 1510/001, p. 17 en 18.

garanderen vanaf het moment dat minstens een garantie inzake de rentevoet wordt gegeven (zelfs als er geen garantie is voor toeslagen of sterftetafels). Dat betekent dat de technische grondslagen niet noodzakelijk hoeven te worden meegedeeld als de pensioeninstelling een middelenverbintenis heeft wat het financiële rendement betreft (tak 23 of IBP met middelenverbintenis). Het blijft evenwel steeds mogelijk om ze in een dergelijke situatie mee te delen.

Als de voorwaarde van een resultaatgarantie is vervuld, is de werkgroep unaniem van mening dat alle technische grondslagen gebruikt door de pensioeninstelling voor de opbouw van de verworven reserves en prestaties in het transparantieverslag moeten worden meegedeeld. De technische grondslagen betreffen immers het geheel van de technische rentevoet, de toeslagen en de voorvalswetten die meetellen in het opstellen van het tarief of het samenstellen van de reserves (Bijlage 2, 11° van het koninklijk besluit betreffende de levensverzekeringsactiviteit).

3.6 Tot wanneer loopt de minimale rendementsgarantie: tot de pensioenleeftijd van het reglement of tot het moment van pensionering ?

Artikel 24, § 2:

§ 2. Lorsque l'engagement de pension est de type *contributions définies* ou un engagement tel que visé à l'article 21, l'affilié a droit au moment de sa sortie, [de sa mise à la retraite, ou lorsque des prestations sont dues conformément à l'article 27, § 1er, alinéa 6 ou aux articles 63/2 et 63/3,] ou en cas d'abrogation de l'engagement de pension, à la partie de la contribution qui n'était pas supportée par lui et qui n'a pas été consommée pour la couverture du risque décès et invalidité avant [la date où les prestations sont dues] et pour la couverture des frais limités à 5 % des versements, ou à la partie des montants attribués, [capitalisées au taux fixé [conformément au § 3]], sans préjudice de l'article 17, alinéa 1er.

§ 2. Wanneer de pensioentoezegging van het type *vaste bijdragen* is of een toezegging is zoals bedoeld in artikel 21, heeft de aangeslotene bij zijn uittreding, [pensionering, of wanneer prestaties verschuldigd zijn overeenkomstig artikel 27, § 1, zesde lid of artikelen 63/2 en 63/3,] of bij opheffing van de pensioentoezegging, zonder afbreuk te doen aan artikel 17, eerste lid, recht op het gedeelte van de bijdrage, dat niet door hem werd gedragen en dat niet verbruikt werd voor de dekking van het overlijdens- en invaliditeitsrisico vóór [de datum waarop de prestaties verschuldigd zijn] en voor de dekking van de kosten beperkt tot 5 % van de stortingen, of het gedeelte van de toegekende bijdragen, [gekapitaliseerd tegen [de rentevoet vastgesteld overeenkomstig § 3]].

Overeenkomstig artikel 24, § 2 van de WAP loopt de rendementsgarantie tot de uittreding, de pensionering (of wanneer prestaties verschuldigd zijn overeenkomstig artikel 27, § 1, zesde lid of artikelen 63/2 en 63/3 van de WAP) of bij opheffing van de pensioentoezegging.

Het verschil tussen de huidige situatie en de situatie op grond van de wettelijke bepalingen die van kracht waren van 15 april 2014 tot 31 december 2015 is dat er wordt voorzien dat de minimale rendementsgarantie blijft lopen tot de pensionering van de aangeslotene (voor een aangeslotene die in de tussentijd niet uittreedt) en niet tot de pensioenleeftijd. Er is ook rekening gehouden met de mogelijkheid bedoeld in artikel 27, § 1, zesde lid om een aanvullend pensioen te ontvangen zodra de aangeslotene de wettelijke pensioenleeftijd van kracht bereikt of de datum waarop hij voldoet aan de voorwaarden om vervroegd rustpensioen te verkrijgen. Tot slot zijn de overgangsbepalingen van de wet van 18 december 2015 met betrekking tot artikel 27, § 1 van de WAP ook opgenomen in het nieuwe artikel 24 van de WAP.

3.7 Mag de inrichter de methode kiezen die hij in het kader van zijn aanvullend pensioen wil volgen? Welke procedure moet worden gevolgd?

Artikel 24, § 4, tweede lid e.v.:

Pour les engagements de pension qui sont instaurés à partir du 1er janvier 2016, le règlement de pension ou la convention de pension précise si c'est la méthode verticale ou la méthode horizontale qui est appliquée pour la capitalisation des contributions lors de la modification du taux conformément au § 3.

En l'absence de mention explicite dans le règlement de pension ou la convention de pension et pour tous les engagements de pension instaurés avant le 1er janvier 2016:

- la méthode horizontale est appliquée si l'engagement de pension est exécuté en totalité par un ou plusieurs organismes de pension qui garantissent jusqu'à l'âge de retraite sur l'ensemble de l'engagement de pension un résultat déterminé en fonction des contributions versées;
- la méthode verticale est appliquée dans tous les autres cas.

Voor de pensioentoezeggingen die worden ingevoerd vanaf 1 januari 2016, bepaalt het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst of voor de kapitalisatie van de bijdragen bij wijziging van de rentevoet overeenkomstig § 3, de verticale dan wel de horizontale methode wordt toegepast.

Bij gebreke aan een uitdrukkelijke vermelding in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst en voor alle pensioentoezeggingen die werden ingevoerd vóór 1 januari 2016, wordt:

- de horizontale methode toegepast indien de pensioentoezegging in haar geheel wordt uitgevoerd door één of meerdere pensioeninstellingen die over de volledige pensioentoezegging een welbepaald resultaat garanderen in functie van de gestorte bijdragen tot aan de pensioenleeftijd;
- de verticale methode toegepast in alle andere gevallen.

Parlementaire voorbereiding (1510/001, p. 19):

Voor de pensioentoezeggingen ingericht vanaf 1 januari 2016, gebeurt de keuze van de methode door de werkgever met inachtneming van de consultatieprocedures voorzien door de WAP. De keuze van de methode moet vermeld worden in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst. Bij gebrek aan een vermelding in het pensioenreglement, zal de methode hetzij horizontaal, hetzij verticaal zijn al naargelang de pensioeninstelling al dan niet een welbepaald resultaat garandeert op de gestorte bijdragen over de volledige pensioentoezegging tot aan de pensioenleeftijd.

Het is niet mogelijk om de toegepaste methode (horizontaal of verticaal) te wijzigen behalve uiteraard in geval van een wijziging aangebracht aan de uitvoering van de pensioentoezegging met als gevolg dat de pensioeninstelling voortaan een bepaald resultaat garandeert in functie van de gestorte bijdragen over de volledige pensioentoezegging tot aan de pensioenleeftijd of net stopt dit te garanderen.

Pour les engagements de pension instaurés à partir du 1er janvier 2016, le choix de la méthode relève de l'employeur dans le respect cependant des procédures de consultation prévues par la LPC. Le choix de la méthode doit être mentionné dans le règlement de pension ou la convention de pension. A défaut de mention dans le règlement de pension, la méthode sera soit horizontale soit verticale selon que l'organisme de pension garantit sur l'ensemble de l'engagement de pension un résultat déterminé jusqu'à l'âge de retraite sur les contributions versées ou non.

Il n'est pas possible de modifier la méthode (horizontale ou verticale) appliquée sauf évidemment en cas de modification apportée à l'exécution de l'engagement de pension ayant pour effet que l'organisme de pension désormais garantit ou ne garantit plus jusqu'à l'âge de retraite sur l'ensemble de l'engagement de pension un résultat déterminé en fonction des contributions versées.

Als een inrichter een nieuwe pensioentoezegging invoert vanaf 1 januari 2016, kan er gekozen worden tussen de toegepaste methode – verticale of horizontale. De toegepaste methode moet in het

pensioenreglement of de pensioenovereenkomst worden vermeld en maakt er dus integraal deel van uit.

Uiteraard dient de invoering van een nieuwe pensioentoezegging de sociale procedures na te leven die van kracht zijn, dit wil zeggen:

- de bepalingen die van kracht zijn op gebied van raadpleging (onder andere artikel 39 van de WAP);
- de bepalingen op gebied van invoering van een pensioentoezegging (artikel 5 en volgende van de WAP).

Bij gebrek aan vermelding van de toegepaste methode in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst wordt de methode toegepast overeenkomstig artikel 24, § 4 van de WAP.

Voor een pensioentoezegging die bestond op 31 december 2015 kan de inrichter niet kiezen welke methode wordt toegepast. Indien de pensioentoezegging wordt uitgevoerd door een pensioeninstelling die al dan niet een welbepaald resultaat garandeert op grond van de gestorte bijdragen tot aan de pensioenleeftijd, zal de horizontale of de verticale methode worden toegepast overeenkomstig artikel 24, § 4 van de WAP.

3.8 Welke voorwaarden zijn van toepassing om de methode te wijzigen en welke procedure moet worden gevolgd?

Artikel 24, § 4, vierde lid e.v.:

L'application de la méthode verticale ou horizontale peut uniquement être modifiée en cas de modification apportée à l'exécution de l'engagement de pension ayant pour effet que l'organisme de pension désormais garantit ou ne garantit plus jusqu'à l'âge de retraite sur l'ensemble de l'engagement de pension un résultat déterminé en fonction des contributions versées.

Si la méthode est modifiée lors de la modification apportée à l'exécution de l'engagement de pension visée à l'alinéa précédent qui ne s'accompagne pas d'un transfert de réserves, la méthode modifiée vaut uniquement pour les nouvelles contributions dues sur la base du règlement de pension ou de la convention de pension. Dans le cas d'un transfert de réserves, la méthode modifiée s'applique aux contributions dues sur la base du règlement de pension ou de la convention de pension après le transfert et aux contributions dues avant le transfert capitalisées sur la base de l'ancienne méthode jusqu'à la date du transfert.

De toepassing van de verticale of horizontale methode kan uitsluitend gewijzigd worden in geval van een wijziging aangebracht aan de uitvoering van de pensioentoezegging met als gevolg dat de pensioeninstelling voortaan tot aan de pensioenleeftijd over de volledige pensioentoezegging een welbepaald resultaat in functie van de gestorte bijdragen garandeert of ophoudt dit te garanderen.

Indien de methode gewijzigd wordt bij de wijziging, zoals bedoeld in het voorgaande lid, aangebracht aan de uitvoering van de pensioentoezegging die niet gepaard gaat met een overdracht van reserves, geldt de gewijzigde methode enkel voor de nieuwe bijdragen verschuldigd op basis van het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst. In het geval van een overdracht van reserves, geldt de gewijzigde methode voor de bijdragen verschuldigd op basis van het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst na de overdracht en op de bijdragen verschuldigd voor de overdracht, gekapitaliseerd op basis van de oude methode tot aan de datum van de overdracht.

Parlementaire voorbereiding (1510/001, p. 19):

Voor de pensioentoezeggingen ingericht vanaf 1 januari 2016, gebeurt de keuze van de methode door de werkgever met inachtneming van de consultatieprocedures voorzien door de WAP. De keuze van de methode moet vermeld worden in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst. Bij gebrek aan een vermelding in het pensioenreglement, zal de methode hetzij horizontaal, hetzij verticaal zijn al naargelang de pensioeninstelling al dan niet een welbepaald resultaat garandeert op de gestorte bijdragen over de volledige pensioentoezegging tot aan de pensioenleeftijd.

Het is niet mogelijk om de toegepaste methode (horizontaal of verticaal) te wijzigen behalve uiteraard in geval van een wijziging aangebracht aan de uitvoering van de pensioentoezegging met als gevolg dat de pensioeninstelling voortaan een bepaald resultaat garandeert in functie van de gestorte bijdragen over de volledige pensioentoezegging tot aan de pensioenleeftijd of net stopt dit te garanderen.

Pour les engagements de pension instaurés à partir du 1er janvier 2016, le choix de la méthode relève de l'employeur dans le respect cependant des procédures de consultation prévues par la LPC. Le choix de la méthode doit être mentionné dans le règlement de pension ou la convention de pension. A défaut de mention dans le règlement de pension, la méthode sera soit horizontale soit verticale selon que l'organisme de pension garantit sur l'ensemble de l'engagement de pension un résultat déterminé jusqu'à l'âge de retraite sur les contributions versées ou non.

Il n'est pas possible de modifier la méthode (horizontale ou verticale) appliquée sauf évidemment en cas de modification apportée à l'exécution de l'engagement de pension ayant pour effet que l'organisme de pension désormais garantit ou ne garantit plus jusqu'à l'âge de retraite sur l'ensemble de l'engagement de pension un résultat déterminé en fonction des contributions versées.

Parlementaire voorbereiding (1510/001, p. 20):

Brengen we in herinnering dat in geval van een wijziging aangebracht aan de uitvoering van de pensioentoezegging, de procedures voor wijziging en consultatie voorzien door de WAP gerespecteerd dienen te worden.

Rappelons qu'en cas de modification apportée à l'exécution de l'engagement de pension, les procédures de modification et de consultation prévues par la LPC doivent être respectées.

De werkgroep merkt op dat overeenkomstig artikel 24, § 4 van de WAP de toepassing van de verticale of horizontale methode uitsluitend kan worden gewijzigd in geval van een wijziging aangebracht aan de uitvoering van de pensioentoezegging, met als gevolg dat de pensioeninstelling voortaan tot aan de pensioenleeftijd over de volledige pensioentoezegging een welbepaald resultaat op grond van de gestorte bijdragen garandeert of ophoudt dit te garanderen.

De parlementaire voorbereiding van de wet van 18 december 2015 beschrijft verschillende situaties die in dit verband worden bedoeld. Het betreft situaties waarin de pensioeninstelling wijzigt of waarin wijzigingen worden aangebracht aan de uitvoering van de pensioentoezegging binnen dezelfde pensioeninstelling¹⁵.

De werkgroep vestigt niettemin de aandacht op het feit dat de wijziging van de methode in de bedoelde situaties geen verplichting maar een mogelijkheid is. De methode wordt immers niet automatisch gewijzigd zodra er een wijziging wordt aangebracht aan de uitvoering van de pensioentoezegging. Er moet dus uitdrukkelijk worden overgegaan tot die wijziging. In de praktijk impliceert dit volgens de werkgroep dat de nieuwe methode zal moeten worden ingeschreven in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst die van kracht zijn. Zo niet zal de oude methode verder worden toegepast, ondanks de wijziging in de uitvoering van de pensioentoezegging.

Hiertoe zal de inrichter die wenst over te gaan tot zo'n wijziging van de methode in het kader van een wijziging aangebracht aan de uitvoering van de pensioentoezegging, de sociale procedures van raadpleging en wijziging moeten naleven zoals bedoeld door de WAP (onder andere de artikelen 5 en volgende en 39 van de WAP). Verder merkt de werkgroep op dat de parlementaire voorbereiding van de wet van 18 december 2015 eraan herinnert dat in geval van wijziging aangebracht aan de uitvoering van de pensioentoezegging, de procedures voor wijziging en raadpleging zoals bedoeld door de WAP moeten worden nageleefd¹⁶.

¹⁵ *Parl. St.*, Kamer, Doc 54 1510/001, p. 19 en 20.

¹⁶ *Parl. St.*, Kamer, Doc 54 1510/001, p. 20.

3.9 De horizontale methode wordt toegepast indien de pensioentoezegging wordt uitgevoerd door een pensioeninstelling die over de volledige pensioentoezegging een welbepaald resultaat garandeert tot aan de pensioenleeftijd. In het kader van een groepsverzekering wordt de verzekeringsovereenkomst verlengd als de pensioenleeftijd in het reglement 60 jaar is (bijvoorbeeld telkens voor een jaar, voor een periode van 5 jaar, ...) en de aangeslotene na die leeftijd in dienst blijft (zonder toegang tot het wettelijk pensioen). Kunnen we, in een dergelijke situatie, altijd stellen dat de pensioeninstelling over de volledige pensioentoezegging een welbepaald resultaat garandeert tot aan de pensioenleeftijd? Met andere woorden, kan de verlenging van de verzekeringsovereenkomst gevolgen hebben voor de toepasselijke methode?

Artikel 24, § 4, derde lid:

En l'absence de mention explicite dans le règlement de pension ou la convention de pension et pour tous les engagements de pension instaurés avant le 1er janvier 2016:

- la méthode horizontale est appliquée si l'engagement de pension est exécuté en totalité par un ou plusieurs organismes de pension qui garantissent jusqu'à l'âge de retraite sur l'ensemble de l'engagement de pension un résultat déterminé en fonction des contributions versées;

- la méthode verticale est appliquée dans tous les autres cas.

Bij gebreke aan een uitdrukkelijke vermelding in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst en voor alle pensioentoezeggingen die werden ingevoerd vóór 1 januari 2016, wordt:

- de horizontale methode toegepast indien de pensioentoezegging in haar geheel wordt uitgevoerd door één of meerdere pensioeninstellingen die over de volledige pensioentoezegging een welbepaald resultaat garanderen in functie van de gestorte bijdragen tot aan de pensioenleeftijd;

- de verticale methode toegepast in alle andere gevallen.

Allereerst wil de werkgroep opmerken dat de toepasselijke methode – verticaal of horizontaal – gekoppeld is aan de pensioentoezegging op zich en niet aan de individuele situatie van de aangeslotenen.

Artikel 24, §4, derde lid van de WAP verwijst in het kader van de horizontale methode naar de garantie van een welbepaald resultaat over de volledige pensioentoezegging tot aan de pensioenleeftijd. Overeenkomstig artikel 3, §1, 26° van de WAP is de pensioenleeftijd de pensioenleeftijd die in het pensioenreglement of in de pensioenovereenkomst wordt vermeld.

Het feit dat bepaalde individuele rekeningen van een verzekeringsovereenkomst na de pensioenleeftijd worden verlengd ten gevolge van de individuele situatie van de aangeslotenen en van de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015, heeft dus geen gevolg voor de toepassing van de horizontale methode (ofwel automatisch, ofwel omdat het een plan betreft dat op 31 december 2015 reeds bestond). Dit betekent bij wijze van voorbeeld dat op een pensioentoezegging die reeds bestond op 31 december 2015 en die een pensioenleeftijd van 60 jaar heeft, de horizontale methode van toepassing is van zodra de pensioeninstelling een resultaat garandeert tot 60 jaar voor deze

toezegging als dusdanig. Het feit dat een verlenging zou gebeuren vanaf die leeftijd heeft geen invloed op de toe te passen methode.

Voor alle duidelijkheid wijst de werkgroep erop dat de rendementsgarantie van toepassing zal zijn tot de pensionering in het geval van een werknemer die in dienst blijft.

Hierbij aansluitend merkt de werkgroep op dat ten gevolge van de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 de volgende situatie eveneens in overweging genomen moet worden:

Indien een pensioenplan een pensioenleeftijd van 60 jaar voorziet en van kracht is op 31 december 2015 en de pensioeninstelling een bepaald resultaat garandeert tot 60 jaar over de volledige pensioentoezegging, dan is de horizontale methode standaard van toepassing op deze toezegging (cf. *supra*). Voor de werknemers die vanaf 2019 in dienst zullen treden, zal evenwel een andere pensioenleeftijd gelden. De werkgroep vraagt zich af welke methode in dat geval moet toegepast worden.

Indien de pensioeninstelling een resultaat garandeert tot 65 jaar voor deze werknemers is het duidelijk dat de horizontale methode verder van toepassing is.

Indien de pensioeninstelling slechts een resultaat blijft garanderen tot 60 jaar voor alle aangeslotenen, m.a.w. ook voor de werknemers die in dienst treden vanaf 2019, meent de werkgroep op basis van de huidige wetgeving dat het eveneens de horizontale methode is die van toepassing blijft op het volledige plan. Het gaat om een plan dat bestaat op 31 december 2015 en waarop de horizontale methode reeds van toepassing is sinds 1 januari 2016. Artikel 24, §4 van de WAP preciseert: *de toepassing van de verticale of horizontale methode kan uitsluitend gewijzigd worden in geval van een wijziging aangebracht aan de uitvoering van de pensioentoezegging met als gevolg dat de pensioeninstelling voortaan tot aan de pensioenleeftijd over de volledige pensioentoezegging een welbepaald resultaat in functie van de gestorte bijdragen garandeert of ophoudt dit te garanderen.* Deze bepaling voorziet een mogelijkheid om de methode te wijzigen (het gaat niet om een verplichting) in geval van een wijziging van de uitvoering van de pensioentoezegging. De beoogde situatie creëert volgens de werkgroep geen wijziging in de uitvoering van de pensioentoezegging zodat de horizontale methode moet worden blijven toegepast vanaf 2019.

3.10 Hoe kan een aangeslotene alle informatie vinden met betrekking tot het historisch overzicht van de rendementsgarantie in geval van wijziging van de methode?

Artikel 24, § 3, twaalfde lid:

La FSMA publie avant le 1er décembre de chaque année sur son site web le taux déterminé conformément au présent paragraphe qui sera d'application le 1er janvier de l'année suivante. Pour le taux applicable à partir du 1er janvier 2016, la FSMA procède à la publication au plus tard le 31 décembre 2015.]

De FSMA publiceert voor 1 december van elk jaar op haar website de overeenkomstig deze paragraaf vastgestelde rentevoet die van toepassing zal zijn op 1 januari van het daaropvolgende jaar. Voor de rentevoet van toepassing vanaf 1 januari 2016, zal de FSMA overgaan tot de publicatie ten laatste op 31 december 2015.]

Voor een algemene uitleg over de bestaande mogelijkheden voor de aangeslotene om informatie te verkrijgen over de methode die gebruikt is om zijn rendementsgarantie te berekenen, verwijst de werkgroep naar vraag 3.3., p. 25.

Als een wijziging van methode plaatsheeft in het kader van een wijziging in de uitvoering van een pensioentoezegging, moet de inrichter de procedures van raadpleging en wijziging zoals bedoeld door de WAP naleven (zie ook vraag 3.8., p. 31). De werkgroep herinnert eraan dat de wijziging van methode niet automatisch gebeurt in geval van wijziging in de uitvoering van de pensioentoezegging. As de methode niet uitdrukkelijk wordt gewijzigd, zal de oude methode verder worden toegepast, ondanks de wijziging in de uitvoering van de pensioentoezegging. De aangeslotenen zullen de nieuwe toepasselijke methode dus in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst vinden.

In het geval van wijziging van de gebruikte methode zal ook het transparantieverslag de nieuwe toepasselijke methode vermelden.

Op basis hiervan kan worden gesteld dat het voor de aangeslotene dus niet gemakkelijk is om op basis van de informatie waarover hij beschikt het historisch overzicht te vinden van de methoden die in de loop der tijd zijn gebruikt om de rendementsgarantie te bepalen. Overeenkomstig artikel 24, § 6 van de WAP kan hij echter altijd een gedetailleerde berekening van de kapitalisatie van de bijdragen vragen. Aan de hand van die informatie zou de aangeslotene de verschillende methoden moeten kunnen bepalen die eventueel in de loop der tijd zijn gebruikt om de rendementsgarantie te berekenen.

Wat de toepasselijke rentevoeten betreft, publiceert de FSMA op haar website elk jaar voor 1 december de rentevoet berekend overeenkomstig de wetgeving die op 1 januari van het volgende jaar van kracht zal zijn. De werkgroep merkt op dat het nuttig zou zijn als de aangeslotene op de website van de FSMA een historisch overzicht zou vinden van alle rentevoeten die op 1 januari van elk jaar van toepassing waren.

3.11 Hoe artikel 24, § 6 van de WAP toepassen in geval van wijziging van de pensioeninstelling, met of zonder overdracht van de reserves?

Artikel 24, § 6:

§ 6. L'organisme de pension fournit à l'affilié, sur simple demande, un calcul détaillé de la capitalisation des contributions calculée sur la base du présent article.]

§ 6. De pensioeninstelling bezorgt op eenvoudig verzoek aan de aangeslotene een gedetailleerde berekening van de kapitalisatie van de bijdragen berekend op grond van dit artikel.]

Op basis van artikel 24, § 6 van de WAP kan de aangeslotene op eenvoudig verzoek een gedetailleerde berekening van de kapitalisatie van de bijdragen krijgen die rekening houdt met de minimale rendementsgarantie.

Enerzijds vraagt de werkgroep zich in het algemeen af of de aangeslotenen een gedetailleerde berekening kunnen vragen die teruggaat tot de periode vóór de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 (1 januari 2016).

De pensioeninstellingen merken op dat voor de periode vóór 1 januari 2016 de op de pensioenfiches vermelde bedragen van de rendementsgarantie bekend zijn, zonder dat de pensioeninstellingen over alle gegevens beschikken om de jaarlijkse herberekeningen opnieuw te kunnen samenstellen. Als een berekening van een rendementsgarantie wordt betwist, wordt de berekening voor de betrokken aangeslotene in de praktijk manueel uitgevoerd.

Anderzijds werpen de pensioeninstellingen de vraag op hoe ze kunnen voldoen aan de verplichting voorzien in artikel 24, § 6 van de WAP wanneer er zich in de loop der tijd een wijziging van de pensioeninstelling heeft voorgedaan, met of zonder overdracht van reserves.

In dat verband wijst de werkgroep erop dat artikel 26, § 2 van de WAP voor de aangeslotene ook in de mogelijkheid voorziet om een historisch overzicht van zijn verworven reserves te vragen. In dit artikel wordt uitdrukkelijk bepaald dat het overzicht kan worden beperkt (i) tot de periode na 1 januari 1996 en (ii) tot de periode van aansluiting bij de pensioeninstelling. In artikel 24, § 6 van de WAP is zo'n beperking niet opgenomen. We kunnen ons dus vragen stellen bij de reikwijdte van dit artikel.

Wat de periode vóór de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 (1 januari 2016) betreft, merkt de werkgroep op dat het doel van de wet is de aangeslotene in staat te stellen te zien hoe de rendementsgarantie is berekend, en volgens welke methode (verticale of horizontale methode). Volgens de werkgroep, in de mate waarin de rendementsgarantie uniform is toegepast vóór 1 januari 2016, zou de gedetailleerde berekening van artikel 24, §6 van de WAP geen betrekking moeten hebben op de periode vóór 1 januari 2016. De parlementaire voorbereiding bepaalt dat de berekening van de kapitalisatie van de bijdragen zoals bedoeld in artikel 24, § 6 van de WAP een berekening is *'op basis van voormelde regels'*, wat betekent op basis van de nieuwe regels inzake de rendementsgarantie.

De werkgroep vermeldt dat dit in ieder geval geen afbreuk doet aan de mogelijkheid, voor de aangeslotene om, op eenvoudig verzoek, een historisch overzicht te krijgen conform artikel 26, § 2 van de WAP.

Met betrekking tot de manier waarop artikel 24, § 6 moet worden toegepast in geval van wijziging van de pensioeninstelling, onderscheidt de werkgroep twee situaties:

- Ofwel gaat de wijziging van pensioeninstelling niet gepaard met een overdracht van reserves. In dat geval is de werkgroep van mening dat elke pensioeninstelling in voorkomend geval een gedetailleerde berekening moet geven van de berekening van de rendementsgarantie, ieder voor het deel dat haar aanbelangt.

Overigens herinnert de werkgroep er in dit verband aan dat indien de methode wordt gewijzigd bij de verandering van de pensioeninstelling (de wijziging gebeurt echter niet automatisch) zonder dat de reserves worden overgedragen, de gewijzigde methode enkel zal worden toegepast op de nieuwe bijdragen verschuldigd op basis van het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst (artikel 24, § 4 van de WAP).

- Ofwel gaat de wijziging van pensioeninstelling gepaard met een overdracht van reserves. In dit geval neemt de werkgroep kennis van de moeilijkheden aangehaald door de pensioeninstellingen om artikel 24, § 6 van de WAP toe te passen wanneer er een overdracht van de reserves heeft plaatsgevonden.

De werkgroep stelt zich allereerst de vraag welke pensioeninstelling, de overdrager of de overnemer, tot taak heeft de gevraagde informatie te verstrekken over de periode die voorafgaat aan de overdracht van de reserves.

In dit verband spoort de werkgroep de betrokken pensioeninstellingen aan om in het kader van de overdrachtsovereenkomst samen een duidelijke en nauwkeurige regeling te treffen om ten aanzien van de aangeslotenen te voldoen aan de voorwaarden van artikel 24, § 6 van de WAP.

In elk geval merkt de werkgroep op dat als de overnemende pensioeninstelling in het kader van een overdracht van reserves, de rechten en verplichtingen van de overdragende pensioeninstelling overneemt en er een schuldvernieuwing plaatsvindt in de zin van het Burgerlijk Wetboek, het in principe de pensioeninstelling is waaraan alle reserves zijn overgedragen die de gedetailleerde berekening moet verstrekken als bedoeld in artikel 24, § 6 van de WAP.

De werkgroep merkt ook op dat het belangrijk is dat de aangeslotene van bij de overdracht van de reserves naar de nieuwe pensioeninstelling in kennis wordt gesteld van de identiteit van de pensioeninstelling tot wie hij zich moet richten om een gedetailleerde berekening te krijgen conform artikel 24, § 6 van de WAP. Als de betrokken pensioeninstellingen een specifieke regeling treffen over welke pensioeninstelling verantwoordelijk is voor deze informatieverstrekking, dienen de aangeslotenen hier dus van op de hoogte te worden gebracht bij de overdracht van de reserves naar de nieuwe pensioeninstelling.

De werkgroep vraagt zich af of het niet mogelijk zou zijn de gegevens die noodzakelijk zijn voor de gedetailleerde berekening van de rendementsgarantie beschikbaar te stellen via DB2P. Voor zover de nodige informatie in DB2P in het licht van de finaliteiten van DB2P reeds beschikbaar is, zou DB2P kunnen worden gebruikt om de nodige gegevens voor de gedetailleerde berekening toegankelijk te maken voor de aangeslotenen.

Om de gedetailleerde berekening van de rendementsgarantie te kunnen opstellen heeft de werkgroep volgende gegevens geïdentificeerd die noodzakelijk zijn om de berekening te kunnen doen:

- het bedrag van de bijdragen;
- de datum waarop ze verschuldigd zijn;
- het bedrag geheven voor de kosten;
- het bedrag geheven voor de risicodekking;
- de toegepaste methode;
- de minimumrentevoet die van kracht is.

4 Versterking van het aanvullend karakter van de aanvullende pensioenen

4.1 Hoe kunnen de bestaande pensioentoezeggingen worden verzoend met de wet van 18 december 2015? Wat gebeurt er als de van kracht zijnde pensioenovereenkomsten en reglementen bepalingen bevatten die in strijd zijn met de wet van 18 december 2015?

Artikel 40, wet 18/12/2015:

Art. 40. L'adaptation formelle aux dispositions des titres 2 et 3 des règlements de pension et conventions de pension interviendra au plus tard le 31 décembre 2018.

Art. 40. De formele aanpassing van de pensioenreglementen en de pensioenovereenkomsten aan de bepalingen van titels 2 en 3 vindt uiterlijk tegen 31 december 2018 plaats.

De meeste bepalingen van de wet van 18 december 2015 zijn op 1 januari 2016 van kracht geworden en zijn vanaf die datum van toepassing op alle pensioentoezeggingen, met dien verstande dat er verschillende overgangsmaatregelen zijn voorzien voor de bestaande pensioenstelsels.

Voor de pensioenovereenkomsten en -reglementen die door het van kracht worden van de wet van 18 december 2015 moeten worden aangepast, bepaalt artikel 40 van de wet dat de formele aanpassing van die documenten tegen uiterlijk 31 december 2018 moet plaatsvinden.

Dit betekent uiteraard niet dat bepalingen van die overeenkomsten en reglementen die in strijd zijn met de wet van 18 december 2015 nog zonder meer kunnen worden toegepast tot 31 december 2018. In de tussentijd primeert de wet op de pensioenovereenkomsten en -reglementen voor de aangeslotenen van wie de pensioenprestaties niet zijn vereffend vóór de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015.

4.2 Hoe kan de toepassing van de wet van 18 december 2015 worden verzoend met de bepalingen inzake de harmonisatie van arbeiders en bedienden?

De werkgroep merkt op dat de wet van 18 december 2015 van latere datum is dan de wettelijke bepalingen inzake de harmonisatie van de statuten van arbeiders en bedienden. De toepassing ervan staat los van deze harmonisatie.

Als een bestaand pensioenplan bijvoorbeeld een pensioenleeftijd van 60 jaar voorziet, wordt deze leeftijd minstens tot de toepasselijke wettelijke pensioenleeftijd opgetrokken voor de aangesloten werknemers die vanaf 1 januari 2019 in dienst treden. Of het plan al dan niet uitsluitend op arbeiders of bedienden van toepassing is, speelt in dit verband geen rol.

In dezelfde geest, als een pensioenplan gunstige anticipatieregels bevat, zijn deze sinds 1 januari 2016 absoluut nietig (behalve voor de aangeslotenen op wie de overgangsbepalingen van toepassing zijn). Ook in deze context is het irrelevant of het plan in kwestie al dan niet uitsluitend op arbeiders of bedienden van toepassing is. Het feit dat de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 het verschil tussen arbeiders en bedienden desgevallend kan vergroten heeft ook geen impact. Dit is in ieder geval geen nieuw verschil in behandeling in de zin van artikel 14/3, §3 van de WAP.

Overeenkomstig de WAP moeten de verschillen in behandeling van arbeiders en bedienden uit het verleden (i.e. vóór 1 januari 2015) in elk geval tegen uiterlijk 1 januari 2025 verdwijnen, rekening houdend met het toegepaste harmonisatietraject.

5 Pensionering

5.1 Hoe verhoudt artikel 26, § 3 van de WAP zich tot artikel 28, § 1, derde lid van de WAP wat betreft de kennisgeving van de mogelijkheid tot omvorming van een kapitaal in rente?

In eerste instantie wijst de werkgroep op het onderscheid dat moet worden gemaakt tussen die twee bepalingen:

Artikel 28, § 1, derde lid van de WAP houdt een verplichting in voor de inrichter om de aangeslotene op de hoogte te brengen van het recht om prestaties uitgekeerd als kapitaal om te vormen in een rente. Die mededeling moet gebeuren twee maanden vóór de pensionering of binnen twee weken nadat hij van de vervroegde pensionering van de aangeslotene op de hoogte is gebracht. In geval van overlijden brengt de inrichter de rechthebbenden van dit recht op de hoogte binnen twee weken nadat hij van het overlijden op de hoogte is gebracht.

Artikel 26, § 3 van de WAP houdt een verplichting in voor de pensioeninstelling (of de inrichter zelf, indien deze laatste erom vraagt) om de begunstigde van de prestatie in te lichten bij zijn pensionering of wanneer er andere prestaties verschuldigd zijn over de prestaties die verschuldigd zijn, over de mogelijke uitbetalingswijzen, met inbegrip van het recht op omzetting in een rente voorzien in artikel 28, § 1 van de WAP, en over de noodzakelijke gegevens voor de uitbetaling.

Op zich zijn beide bepalingen dus aanvullend: de inrichter brengt de aangeslotene op voorhand op de hoogte van het recht om kapitaal om te zetten in een rente en bij zijn pensionering deelt de pensioeninstelling het bedrag van de verschuldigde prestaties mee, evenals de mogelijke uitbetalingswijzen (met inbegrip van de mogelijkheid om kapitaal om te zetten in een rente) en de noodzakelijke gegevens voor de uitbetaling.

De werkgroep merkt echter op dat in de praktijk de toepassing van artikel 28, § 1, derde lid van de WAP problemen kan doen rijzen, meer bepaald wat de slapers betreft. De inrichter is immers niet altijd op de hoogte van het moment waarop die laatste met pensioen gaan en is dan ook niet in staat om hen twee maanden voor hun pensionering op de hoogte te brengen van het recht op omzetting in een rente. Bovendien merkt de werkgroep op dat de verplichting voorzien in artikel 27, § 1, vierde en vijfde lid van de WAP krachtens dewelke een aangeslotene die uitgetreden is zijn pensionering moet meedelen ten laatste 90 dagen voor zijn pensionering, alleen voorzien is ten aanzien van de pensioeninstelling. Hetzelfde geldt voor Sigedis, dat vanaf 1 januari 2017 deze verplichting om te informeren overneemt.

De werkgroep vraagt zich dan ook af of Sigedis de inrichter zou kunnen informeren 90 dagen vóór de pensionering van de aangeslotene zodat er wordt gegarandeerd dat de aangeslotene de best mogelijke informatie krijgt en dat de inrichter zijn verplichting kan naleven ten opzichte van de aangeslotene.

6 Uitbetaling van de prestaties

6.1 In welke omstandigheden kan het aanvullend pensioen nog vanaf 60 jaar worden uitgekeerd?

Artikel 63/2:

Par dérogation à l'article 27, § 1er, pour les affiliés qui atteignent l'âge de 58 ans ou plus en 2016, la prestation de pension complémentaire et les réserves acquises peuvent également être payées à partir du moment où l'affilié atteint l'âge de 60 ans pour autant que le règlement de pension ou la convention de pension tels qu'en vigueur avant la date d'entrée en vigueur du présent article le permette.

In afwijking van artikel 27, § 1, voor de aangeslotenen die de leeftijd van 58 jaar of meer in 2016 bereiken, mogen de aanvullende pensioenprestatie en de verworven reserves eveneens uitbetaald worden vanaf het ogenblik waarop de aangeslotene de leeftijd van 60 jaar bereikt voor zover het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst zoals van kracht voor de datum van inwerkingtreding van het huidige artikel het toelaat.

De werkgroep wijst erop dat in het algemeen volgend principe van toepassing is sinds 1 januari 2016: de aanvullende pensioenprestaties worden vereffend bij de pensionering van de aangeslotene (artikel 27, § 1 van de WAP).

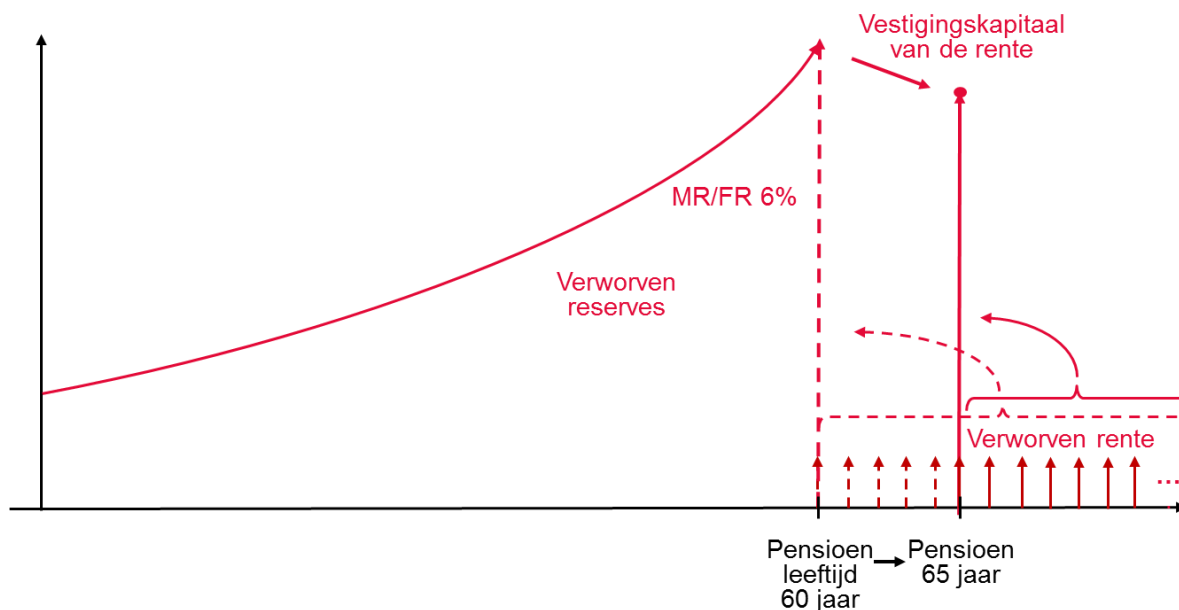
Overeenkomstig de wet van 18 december 2015 zijn er een aantal uitzonderingen op dit principe:

- de aangeslotene bereikt de wettelijke pensioenleeftijd die van kracht is of voldoet aan de voorwaarden om zijn vervroegd rustpensioen als werknemer te verkrijgen, maar gaat niet met pensioen: in dit geval kan de aangeslotene de uitbetaling van de pensioenprestaties vragen, op voorwaarde dat het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst dit uitdrukkelijk voorziet (artikel 27, § 1, zesde lid);
- de aangeslotene bereikt de leeftijd bedoeld in artikel 63/2 van de WAP (58, 57, 56 of 55 jaar): in dit geval kan hij de uitbetaling van de pensioenprestaties vragen vanaf 60, 61, 62 of 63 jaar (afhankelijk van de leeftijd die hij bereikt heeft), voor zover het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst zoals van kracht vóór 31 december 2015 het toelaat (artikel 63/2 van de WAP);
- de aangeslotene wordt ten vroegste op de leeftijd van 55 jaar ontslagen met het oog op de aanvang van een stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelag in het kader van een herstructureringsplan opgemaakt en gecommuniceerd aan de regionale of federale minister van werk vóór 1 oktober 2015: in dit geval kan de aangeslotene de uitbetaling van de pensioenprestaties vragen vanaf het ogenblik waarop hij de leeftijd van 60 jaar bereikt, voor zover het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst zoals van kracht vóór 31 december 2015 het toelaat (artikel 63/3 van de WAP).

Behalve in die enkele uitzonderingen voorzien in de wet veronderstelt de pensionering van een aangeslotene sinds de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 noodzakelijkerwijze de vereffening van de pensioenprestaties, zelfs als die aangeslotene de pensioenleeftijd van het pensioenreglement nog niet heeft bereikt.

De werkgroep vestigt de aandacht op het feit dat aangezien de prestaties voortaan alleen bij de pensionering mogen worden vereffend, dit gevolgen zal hebben voor aangeslotenen met een renteplan dat een pensioenleeftijd van 60 jaar vooropstelt en die beslissen, als het plan dit toelaat, hun pensioenprestaties te vereffenen in de vorm van een kapitaal. In dit geval zal, op basis van

diezelfde gegevens op 60 jaar (bijvoorbeeld voor een slaper), het kapitaal waarop de aangeslotene bij zijn pensionering aanspraak kan maken immers lager zijn dan het vestigingskapitaal van de rente berekend op 60 jaar. Dat vloeit voort uit de omzettingcoëfficiënt van rente in kapitaal die moet worden gebruikt en die inderdaad verschillend is op het moment van pensionering en op de leeftijd van 60 jaar. Er moet evenwel worden opgemerkt dat de pensioentoezegging een verbintenis tot uitkering in rente is en geen verbintenis tot uitkering van een kapitaal: dit verschil is dus gelinkt aan de essentie zelf van de pensioentoezegging. Voor deze redenen zijn de leden van de werkgroep van mening dat de omzettingcoëfficiënten zoals van toepassing op 60 jaar in ieder geval niet mogen vastgezet worden tot pensionering. De omzetting zal tot een lager kapitaal komen dan indien vereffend op 60 jaar (indien op basis van dezelfde gegevens als op 60 jaar).

6.2 Is men verplicht de pensioenprestaties uit het aanvullend pensioenplan uit te keren op het moment van (vervroegde) pensionering? Of kan de aangeslotene beslissen te wachten tot de pensioenleeftijd van het reglement?

De werkgroep merkt op dat er twee situaties moeten worden onderscheiden:

6.2.1 Aangeslotenen die na 1 januari 2016 met pensioen gaan.

Artikel 27, §1 van de WAP, zoals in werking getreden op 1 januari 2016, voorziet uitdrukkelijk dat de aanvullende pensioenprestatie, de verworven reserves, de reserves die voortvloeien uit de overdracht van de reserves zoals bedoeld in artikel 32, §1, 1°, 2°, 3° b) van de WAP of de reserves die voortvloeien uit de toepassing van artikel 33 worden vereffend bij de pensionering van de aangeslotene. De werkgroep is daarom van mening dat behalve in de limitatieve uitzonderingen voorzien in de wet van 18 december 2015, de pensionering noodzakelijkerwijze de vereffening van de aanvullende pensioenprestaties met zich meebrengt, ook al is de pensioenleeftijd van het reglement nog niet bereikt (zie ook vraag 6.1, p.40).

De werkgroep stelt vast dat geen enkele overgangsmaatregel werd voorzien voor de aangeslotenen die vóór de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 overeen kwamen met hun werkgever

om hun arbeidsovereenkomst te beëindigen met het oog op de toegang tot een wettelijk pensioen op een tijdstip dat zich na de inwerkingtreding van de wet bevond.

De wetgever heeft een aantal overgangsbepalingen uitgewerkt om bepaalde aangeslotenen de mogelijkheid te bieden hun aanvullend pensioen te ontvangen vóór hun pensionering, maar heeft geen overgangsbepaling voorzien om de omgekeerde situatie te viseren, d.i. deze van de werknemers die vóór de inwerkingtreding van de wet reeds een overeenkomst hadden afgesloten met het oog op hun pensionering na 1 januari 2016. Hoewel zij (vervroegd) gepensioneerd worden, wensen deze aangeslotenen, in het huidige klimaat van lage rentevoeten, toch te kunnen wachten tot zij de pensioenleeftijd hebben bereikt die is vastgelegd in het pensioenreglement of in de pensioenovereenkomst, alvorens hun pensioenprestaties te vereffenen.

Door het ontbreken van dergelijke overgangsmaatregelen doet de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 afbreuk – soms op zeer belangrijke wijze – aan de legitieme verwachtingen van sommige van deze werknemers. Op het ogenblik dat deze werknemers de overeenkomst tot beëindiging van hun arbeidscontract hebben afgesloten, hadden zij immers de legitieme verwachting dat zij hun aanvullende pensioenprestatie zouden kunnen ontvangen op de pensioenleeftijd van het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst.

Door de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 moeten de pensioenprestaties evenwel vereffend worden op het moment van pensionering. In bepaalde gevallen zal het bedrag van de te vereffenen pensioenprestatie (heel wat) lager zijn dan het bedrag van de pensioenprestatie berekend op de pensioenleeftijd van het reglement. Het is niet zeker dat de betrokken werknemers dezelfde pensioneringsvoorwaarden hadden aanvaard, mochten zij de nieuwe voorwaarden uit de wet van 18 december 2015 hebben gekend.

De werkgroep wijst er op dat advies n°37 in deze gevallen mogelijks een oplossing kan bieden om het verlies te compenseren dat is ontstaan door de inwerkingtreding van de nieuwe wet, voor zover objectief en redelijk verantwoord conform de toepasselijke wetgeving. De hoven en rechtbanken beslissen soeverein in geval van geschil.

6.2.2 Aangeslotenen die vóór 1 januari 2016 met pensioen zijn gegaan, maar van wie het aanvullend pensioen nog niet is vereffend (ofwel omdat het nog niet mogelijk was overeenkomstig het pensioenreglement, ofwel omdat de aangeslotene de vervroegde vereffening van zijn prestaties niet wenste te vragen).

Artikel 27, §1 van de WAP is op 1 januari 2016 van kracht geworden. Wanneer een wettelijke bepaling van kracht wordt, is ze behalve andersluidende bepalingen alleen toepasselijk op de toekomst. In het onderhavige geval is de werkgroep van mening dat artikel 27, §1 van de WAP van toepassing is op elke pensionering na de inwerkingtreding van de wet.

Artikel 27, §1 kan evenwel het verleden niet wijzigen en kan niet van toepassing zijn op pensioneringen voor de inwerkingtreding van de wet. Voor de aangeslotenen die met pensioen zijn gegaan voor de inwerkingtreding van de wet zonder de vereffening van hun pensioenprestaties te vragen, zal de vereffening gebeuren overeenkomstig het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst van toepassing op hun situatie. Volgens de werkgroep heeft de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 geen gevolgen voor hen.

7 Pensioenleeftijd

7.1 De eindleeftijd in nieuwe pensioenplannen moet minstens gelijk zijn aan de wettelijke pensioenleeftijd. Hoe gebeurt een dergelijke beoordeling? Bedraagt de minimale eindleeftijd voor nieuwe plannen 65 jaar, ook al zijn er aangeslotenen waarvoor de normale wettelijke pensioenleeftijd 67 jaar is?

Als een pensioentoezegging vanaf 1 januari 2016 wordt ingevoerd, mag de pensioenleeftijd bepaald in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst niet lager zijn dan de op het ogenblik van de invoering in voege zijnde wettelijke pensioenleeftijd (artikel 5, §2/2 van de WAP).

De wettelijke pensioenleeftijd verwijst naar de pensioenleeftijd volgens artikel 2, §1 van het koninklijk besluit van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenen (artikel 3, §1, 27° van de WAP). Overeenkomstig dit koninklijk besluit is die leeftijd:

- 65 jaar voor de pensioenen die daadwerkelijk en voor de eerste maal ingaan op uiterlijk 1 januari 2025,
- 66 jaar voor de pensioenen die daadwerkelijk en voor de eerste maal ingaan ten vroegste op 1 februari 2025 en uiterlijk op 1 januari 2030,
- 67 jaar voor de pensioenen die daadwerkelijk en voor de eerste maal ingaan ten vroegste op 1 februari 2030.

Volgens de werkgroep zal de pensioenleeftijd in een pensioenreglement of een pensioenovereenkomst dus minstens 65 jaar zijn voor alle pensioentoezeggingen die tussen 1 januari 2016 en 31 januari 2025 worden ingevoerd, ongeacht de leeftijd waarop elke aangeslotene individueel met pensioen zal gaan. Voor alle pensioenreglementen of pensioenovereenkomsten ingevoerd vanaf 1 februari 2025 tot 31 januari 2030 zal die leeftijd minstens 66 jaar zijn en voor alle pensioenreglementen of pensioenovereenkomsten ingevoerd vanaf 1 februari 2030 minstens 67 jaar.

De werkgroep erkent dat de wet vragen kan doen rijzen in dit verband maar is van mening dat een benadering op basis van een individuele beoordeling van de pensioenleeftijd in de pensioentoezegging per aangeslotene moeilijk in overeenstemming te brengen valt met de voorbereidende werkzaamheden van de wet die uitdrukkelijk bepalen dat er rekening is gehouden met de wettelijke pensioenleeftijd op het moment van inschrijving of invoering van de pensioentoezegging, momenteel dus 65 jaar¹⁷.

De werkgroep merkt overigens op dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen de pensioenleeftijd van de pensioentoezegging enerzijds en de leeftijd vanaf wanneer de aangeslotene, afhankelijk van zijn leeftijd, recht heeft op zijn wettelijk pensioen. De pensioenleeftijd van de pensioentoezegging maakt het in het kader van een toezegging van het type vaste prestaties mogelijk om de leeftijd te bepalen waarop de prestatie moet worden bereikt. Overeenkomstig artikel 5, §2/2 van de WAP moet die leeftijd collectief worden bepaald. Het feit dat de pensionering van elke aangeslotene afzonderlijk niet noodzakelijk plaatsvindt wanneer de pensioenleeftijd van het reglement is bereikt, is niet relevant voor de pensioenleeftijd.

Met betrekking tot de op 1 januari 2016 bestaande pensioentoezeggingen, kan de pensioenleeftijd in een pensioenreglement of een pensioenovereenkomst niet lager zijn dan de wettelijke

¹⁷ Parl. St., Kamer, Doc 54 1510/001, p. 43.

pensioenleeftijd voor de werknemers die in dienst treden vanaf 1 januari 2019 (artikel 63/8 van de WAP).

Voor diezelfde toezeggingen geldt overigens dat bij wijziging van de pensioenleeftijd voorzien in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst, volgens de gebruikelijke procedures, de gewijzigde pensioenleeftijd niet lager mag zijn dan de op het ogenblik van de wijziging in voege zijnde wettelijke pensioenleeftijd (artikel 63/7 van de WAP). Bij toepassing van deze twee bepalingen moeten ook de hierboven vermelde leeftijden worden toegepast, ongeacht de leeftijd waarop de pensionering van elke individuele aangeslotene plaatsvindt.

Dat betekent voor de aangeslotenen die vanaf 1 januari 2019 in dienst treden en aansluiten bij een op 1 januari 2016 bestaande pensioentoezegging dat:

- de pensioenleeftijd 65 jaar zal zijn voor de aangeslotenen die vóór 1 februari 2025 in dienst treden;
- de pensioenleeftijd 66 jaar zal zijn voor de aangeslotenen die vanaf 1 februari 2025 tot 1 februari 2030 in dienst treden;
- de pensioenleeftijd 67 jaar zal zijn voor de aangeslotenen die vanaf 1 februari 2030 in dienst treden.

Uit het voorgaande volgt dat niet alle aangeslotenen met pensioen zullen kunnen gaan wanneer de pensioenleeftijd van het reglement is bereikt. In voorkomend geval blijft de betrokken aangeslotene die nog in dienst is uiteraard de pensioentoezegging genieten volgens artikel 13, 3de lid van de WAP. Als het een slapende aangeslotene betreft, blijft de pensioentoezegging van kracht tot de pensionering, behalve in geval van opheffing van de pensioentoezegging (artikel 27 van de WAP).

Concluderend stelt de werkgroep volgend onderscheid vast:

- voor de pensioentoezeggingen die vanaf 1 januari 2016 worden ingevoerd, moet de pensioenleeftijd op zijn minst gelijk zijn aan de wettelijke pensioenleeftijd die op het ogenblik van de invoering in voege is.
- voor de op 1 januari 2016 bestaande pensioentoezeggingen blijft de pensioenleeftijd uit het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst gelden¹⁸, behalve voor de werknemers die in dienst treden vanaf 1 januari 2019. Voor hen is de pensioenleeftijd op zijn minst gelijk aan de wettelijke pensioenleeftijd.

¹⁸ Behalve in geval van wijziging volgens de gebruikelijke procedures. In dat geval mag de gewijzigde pensioenleeftijd niet lager zijn dan de wettelijke pensioenleeftijd die van toepassing is op het moment van de wijziging.

7.2 Is de toetreding van een nieuwe inrichter bij een multi-inrichterspensionstelsel met een eindleeftijd lager dan 65 jaar vanaf 1 januari 2016 nog mogelijk?

De werkgroep merkt op dat de WAP het multi-inrichterspensionstelsel definieert als een identiek pensionstelsel ingevoerd door meerdere inrichters, waarvan de uitvoering toevertrouwd wordt aan dezelfde pensioninstelling of aan dezelfde pensioninstellingen (artikel 3, § 1, 25° van de WAP).

In haar ontwerp van circulaire inzake multi-inrichterspensionstelsels¹⁹ stelt de FSMA dat het feit dat een pensionstelsel door verschillende inrichters wordt ingevoerd, niets verandert aan het beginsel dat er maar één inrichter per aangeslotene is. Anders gezegd, in een multi-inrichterspensionstelsel zijn er evenveel pensioentoezeggingen als er inrichters zijn. De invoering, wijziging of opheffing van een multi-inrichterspensionstelsel dient door elke inrichter afzonderlijk te gebeuren.

Op basis van de interpretatie van de FSMA zal een inrichter die na 1 januari 2016 tot het stelsel wil toetreden, een nieuwe pensioentoezegging moeten invoeren met een eindleeftijd van minstens 65 jaar overeenkomstig artikel 5, § 2/2 van de WAP. Hij zal dus bijvoorbeeld geen leeftijd van 60 jaar kunnen voorzien, wat problemen kan doen rijzen als het multi-inrichterspensionstelsel wel een leeftijd van 60 jaar voorziet. Volgens de WAP moet het pensionstelsel immers identiek zijn voor alle betrokken inrichters. Volgens de werkgroep kunnen in bedoeld stelsel dus geen verschillende pensionleeftijden voor de betrokken inrichters worden voorzien.

In tegenstelling tot wat het ontwerp van circulaire van de FSMA stelt, zijn sommige leden van de werkgroep van mening dat een multi-inrichterspensionstelsel slechts één enkel pensionstelsel betreft dat door meerdere inrichters samen wordt georganiseerd. Er zouden dus niet evenveel pensioentoezeggingen als inrichters zijn, maar slechts één pensioentoezegging. De invoering, wijziging of opheffing van een multi-inrichterspensionstelsel zou dan door het geheel van alle inrichters samen worden gedaan.

Op basis van die interpretatie zou een inrichter die na 1 januari 2016 tot het stelsel wil toetreden, geen nieuwe pensioentoezegging invoeren, maar de gezamenlijke organisatie van het bestaande multi-inrichterspensionstelsel integreren. De pensionleeftijd van 60 jaar zou dan geen enkel probleem zijn, aangezien het een bestaand stelsel betreft.

De werkgroep stelt voor te wachten tot de circulaire betreffende de multi-inrichterspensionstelsels van de FSMA is gepubliceerd om die vraag te beantwoorden. Een ontwerp van circulaire is immers door de FSMA op haar website gepubliceerd en ter raadpleging voorgelegd tot 20 januari 2016.

7.3 De termijn van de nieuwe voorschotten moet minstens gelijk zijn aan de wettelijke pensionleeftijd. Impliceert dit eveneens een verhoging van de eindleeftijd van de (bestaande) pensionplannen tot de wettelijke pensionleeftijd?

Artikel 27, § 2 van de WAP bepaalt dat in geval van voorschotten op prestaties, inpandgevingen van pensionrechten of van toewijzing van de afkoopwaarde aan de wedersamenstelling van een hypothecair krediet, er geen termijn kan worden voorzien die korter is dan de wettelijke

¹⁹ De tekst van dit ontwerp van circulaire is beschikbaar op de website van de FSMA: http://www.fsma.be/fr/Doormat/Consultations/Cons_cloture.aspx

pensioenleeftijd, dit wil zeggen 65 jaar tot 1 januari 2025, 66 jaar tussen 1 februari 2025 en 1 januari 2030 en 67 jaar vanaf 1 februari 2030.

Volgens de werkgroep betekent dit niet dat het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst een pensioenleeftijd moet voorzien die identiek is aan de termijn van het voorschot.

Dit betekent dat een voorschot op prestaties toegekend vanaf 2016 geen kortere termijn dan 65 jaar zal mogen hanteren, ongeacht de pensioenleeftijd voorzien in het kader van de pensioentoezegging.

In elk geval zal de aangeslotene de prestaties van zijn aanvullend pensioen pas ontvangen op het moment van zijn pensionering. Die pensionering zal niet noodzakelijk overeenstemmen met de termijn van het voorschot, noch met de pensioenleeftijd van het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst. In een dergelijk geval voorziet de parlementaire voorbereiding in verschillende mogelijke oplossingen²⁰:

- ofwel betaalt de aangeslotene zelf het voorschot terug, zelfs indien de aanvullende pensioenprestatie niet wordt uitbetaald;
- ofwel wordt het voorschot verlengd tegen de interestvoet van dat moment, al dan niet met periodieke betaling van interesten;
- ofwel gaat de pensioeninstelling over tot het afkopen van een gedeelte van het opgebouwde aanvullend pensioen dat overeenkomt met het bedrag van het voorschot.

7.4 Moeten pensioentoezeggingen afgesloten vóór 1 januari 2016 met een inwerkingtreding vanaf of na 1 januari 2016 de nieuwe regels rond de pensioenleeftijd ook respecteren?

Artikel 5, § 2/2, tweede lid WAP:

[Pour les engagements de pension instaurés à partir de la date d'entrée en vigueur du présent alinéa, l'âge de retraite prévu par le règlement de pension ou la convention de pension ne peut être inférieur à l'âge légal de la pension en vigueur au moment de l'instauration.]

[Voor pensioentoezeggingen ingevoerd vanaf de inwerkingtreding van dit lid kan de pensioenleeftijd bepaald in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst niet lager zijn dan de op het ogenblik van de invoering in voege zijnde wettelijke pensioenleeftijd.]

Artikel 5, §2/2 van de WAP bepaalt dat voor alle pensioentoezeggingen ingevoerd vanaf de inwerkingtreding ervan de pensioenleeftijd bepaald in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst niet lager kan zijn dan de op het ogenblik van de invoering in voege zijnde wettelijke pensioenleeftijd.

Eerst wil de werkgroep de aandacht vestigen op het feit dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen de invoering van een pensioentoezegging enerzijds en de wijziging van een bestaande pensioentoezegging anderzijds. Artikel 5, §2/2 van de WAP betreft alleen de invoering van een nieuwe pensioentoezegging. Als bijvoorbeeld een bestaande pensioentoezegging een pensioenleeftijd van 60 jaar voorziet die nadien wordt gewijzigd, dan gaat het om een wijziging van de pensioentoezegging.

²⁰ Parl. St., Kamer, Doc 54 1510/001, p. 35.

Artikel 5, §2/2 van de WAP is niet van toepassing. In dit geval wordt artikel 63/7 van de WAP toegepast (de gewijzigde pensioenleeftijd mag niet lager zijn dan de op het ogenblik van de wijziging in voege zijnde wettelijke pensioenleeftijd).

Bovendien rijst de vraag wat er van toepassing is op pensioentoezeggingen die vóór 1 januari 2016 zijn ingevoerd, maar na die datum in werking zijn getreden (of zullen treden). Een dergelijke situatie kan zich voordoen voor pensioentoezeggingen waarvoor de invoeringsprocedure in 2015 is gevolgd, maar die pas op 1 januari 2016 of later in werking zijn getreden. Neem bij wijze van voorbeeld een pensioentoezegging met een pensioenleeftijd van 60 jaar die werd ingevoerd per collectieve arbeidsovereenkomst vóór 2007. De collectieve arbeidsovereenkomst (alook het pensioenreglement) geldt voor een bepaalde duur tot eind februari 2016. Eind 2015 wordt de collectieve arbeidsovereenkomst van 2007 verlengd met een nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst die de inwerkingtreding van het pensioenreglement dat voortvloeit uit de verlenging vastlegt op 1 maart 2016.

De werkgroep merkt op dat de wetgever in het kader van de WAP reeds een onderscheid heeft gemaakt tussen de invoering van een pensioentoezegging enerzijds en de inwerkingtreding van die pensioentoezegging anderzijds (zie artikel 8 van de WAP). Daarom is de werkgroep van mening dat wel degelijk de datum van invoering van de pensioentoezegging wordt bedoeld in artikel 5, §2/2 van de WAP en dat de datum van inwerkingtreding van de toezegging niet kan worden gelijkgesteld met die datum van invoering.

Volgens de werkgroep volgt hieruit dat artikel 5, §2/2 van de WAP niet van toepassing is op pensioentoezeggingen ingevoerd vóór 1 januari 2016, ook al zijn ze na die datum in werking getreden of zullen ze dat doen.

De werkgroep merkt evenwel op dat in de praktijk zal moeten worden aangetoond dat de pensioentoezegging wel degelijk vóór 1 januari 2016 is ingevoerd. Bijvoorbeeld:

- Als de pensioentoezegging vóór 1 januari 2016 wordt ingevoerd bij een behoorlijk afgesloten collectieve arbeidsovereenkomst, is de werkgroep van mening dat de invoering van de toezegging vóór de datum van inwerkingtreding van artikel 5, §2/2 duidelijk blijkt uit die collectieve arbeidsovereenkomst.

Het moet welteverstaan de collectieve arbeidsovereenkomst betreffen die de pensioentoezegging daadwerkelijk invoert en waarvan alle kenmerken en de datum van inwerkingtreding identificeerbaar zijn.

- Als de pensioentoezegging wordt ingevoerd door middel van een wijziging van het arbeidsreglement moet de datum vanaf wanneer het arbeidsreglement is gewijzigd, worden beschouwd als de datum van invoering van de pensioentoezegging (dit wil zeggen 15 dagen na aanplakking ervan door de werkgever, als er geen opmerkingen van de werknemers zijn).
- Als de pensioentoezegging door de inrichter is ingevoerd overeenkomstig artikel 5 van de WAP, is de werkgroep van mening dat de datum van ondertekening van de verzekeringsovereenkomst de datum van invoering kan helpen bepalen. Voor een pensioentoezegging beheerd door een instelling voor bedrijfspensioenvoorziening kan de datum van ondertekening van de beheerovereenkomst of de datum waarop de instelling voor bedrijfspensioenvoorziening beslist om het beheer van de bedoelde pensioentoezegging te aanvaarden, helpen om te bepalen op welk moment de pensioentoezegging door de inrichter is ingevoerd.

8 Activiteit uitgeoefend door een gepensioneerde

8.1 Een aangeslotene blijft actief na pensionering: mag hij verder genieten van de pensioentoezegging na pensionering? Moeten de pensioenprestaties uitbetaald worden op het moment van pensionering?

Artikel 13, vijfde lid:

[Ne bénéficie toutefois pas de l'engagement de pension ni de l'engagement de solidarité lié à l'engagement de pension, le travailleur pensionné, qui exerce une activité professionnelle.]

[De werknemer die gepensioneerd is, een beroepsactiviteit uitoefent, geniet niet van de pensioentoezegging noch van de solidariteitstoezegging verbonden aan de pensioentoezegging.]

Voor alle duidelijkheid wenst de werkgroep de aandacht te vestigen op de verschillende situaties die zich kunnen voordoen:

- **Als een aangeslotene toegang heeft tot het wettelijk pensioen (pensionering) na de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015**, worden zijn pensioenprestaties vereffend bij zijn pensionering (tenzij al vroeger uitbetaald op grond van artikel 27, § 1, zesde lid van de WAP of tenzij artikel 63/2 wordt toegepast). Het feit dat hij na die pensionering **in dienst blijft bij de inrichter**, doet in dit verband niet ter zake: zijn aanvullend pensioen zal worden vereffend, of hij nu in dienst blijft bij de inrichter of niet (behalve in geval van toepassing van bovenvermelde bepalingen).

Overigens zal er geen aanvullend pensioen worden opgebouwd voor de jaren waarin hij als gepensioneerd werknemer werkt. Artikel 13, vierde lid van de WAP stelt in dit verband dat de werknemer die gepensioneerd is en een beroepsactiviteit uitoefent niet de pensioentoezegging geniet, noch de solidariteitstoezegging verbonden aan die pensioentoezegging.

Sommige leden van de werkgroep vragen zich af of artikel 13, vierde lid van de WAP aanvullend is en er in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst dus van kan worden afgeweken om werknemers die gepensioneerd zijn en een beroepsactiviteit uitoefenen in staat te stellen een aanvullend pensioen voor die activiteit op te bouwen. De werkgroep is van mening dat die vraag negatief moet worden beantwoord, aangezien de parlementaire voorbereiding stelt dat gepensioneerden die het werk hervatten geen pensioentoezegging kunnen genieten²¹.

- Hetzelfde geldt voor een **aangeslotene die na de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 toegang heeft tot het wettelijk pensioen**, maar **in dienst treedt bij een andere inrichter** na zijn pensionering.
- **Als een aangeslotene toegang had tot het wettelijk pensioen vóór de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015, in dienst is gebleven bij een inrichter na dit wettelijk pensioen (pensionering)** en op het moment van inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015

²¹ Parl. St., Kamer, Doc 54 1510/001, p. 42.

aanvullende pensioenrechten opbouwt op basis van zijn werkzaamheden bij die inrichter, blijft hij die rechten genieten volgens artikel 63/6 van de WAP. Artikel 13, vierde lid is niet van toepassing op zijn situatie.

Het aanvullend pensioen opgebouwd tot aan zijn pensionering moet daarenboven niet vereffend worden ten gevolge van de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015, aangezien de pensionering plaatsgevonden heeft vóór de inwerkingtreding van voornoemde wet.

Als deze gepensioneerde werknemer daarentegen, na de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015, de inrichter verlaat bij wie hij pensioenprestaties opbouwde op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet en hij zijn pensioenprestaties vereffend, zal hij niet langer in aanmerking komen voor de overgangsbepaling als bedoeld in artikel 63/6 van de WAP als hij nadien het werk hervat (bij die inrichter of bij een andere inrichter).

9 Vervroegingsmechanismen

9.1 Is het noodzakelijk om voor elke aangeslotene afzonderlijk na te gaan of de inwerkingtreding van artikel 27, § 4 niet leidt tot een vermindering van de verworven reserves?

Eerst en vooral wil de werkgroep onderstrepen dat niet alle stelsels voor vervroeging bedoeld in artikel 27, § 4 van de WAP de opbouw van verworven reserves inhouden. Wanneer het bijvoorbeeld gaat over vervroegingsmechanismen met een gunstige anticipatie of de afwezigheid van een vermindering in geval van vervroeging, stellen we vast dat er doorgaans geen verworven reserve is opgebouwd in die gevallen. Slechts enkele pensioenreglementen/-overeenkomsten voorzien de toekenning van verworven reserves in een dergelijk geval.

De bepaling van artikel 63/5, derde lid van de WAP is dus slechts van toepassing als het stelsel in kwestie het opbouwen van verworven reserves inhoudt. In dit geval mag de inwerkingtreding van artikel 27, § 4 van de WAP in geen enkel geval leiden tot een vermindering van de verworven reserves die op datum van die inwerkingtreding bestonden.

De werkgroep merkt op dat de controle bij toepassing van die bepaling voor elke aangeslotene afzonderlijk dient te gebeuren en gericht is op de reserves op datum van inwerkingtreding van de wet. Verder merkt de werkgroep op dat die bepaling alleen betrekking heeft op een vermindering van de verworven reserves ten gevolge van de inwerkingtreding van artikel 27, § 4 van de WAP. Een vermindering ten gevolge van een andere gebeurtenis (bijvoorbeeld een wijziging van de burgerlijke staat) valt niet onder artikel 63/5, derde lid van de WAP.

De werkgroep onderstreept in dit verband de praktische moeilijkheden om dit artikel 63/5, derde lid van de WAP correct toe te passen, met name wat het beheer in de informaticasystemen betreft.

9.2 Welke gunstige stelsels worden bedoeld in artikel 27, § 4 van de WAP?

Artikel 27, § 4:

[§ 4. Des dispositions qui ont pour but et/ou pour conséquence de:

- Limiter ou supprimer les conséquences d'une sortie ou d'une mise à la retraite avant l'âge légal de la pension sur l'étendue de la prestation de pension complémentaire;

- D'octroyer des avantages complémentaires en raison de la sortie ou de la mise à la retraite;

Et qui de ce fait conduisent à une augmentation des réserves acquises et/ou des prestations acquises ou à tout autre avantage complémentaire en raison de la mise à la retraite ou de la sortie sont frappées de nullité absolue.]

[§ 4. Bepalingen die als doel en/of als gevolg hebben dat zij:

- De gevolgen van een uittreding of de pensionering voor de wettelijke pensioenleeftijd op de omvang van de aanvullende pensioenprestatie opheffen of beperken;

- Bijkomende voordelen toekennen omwille van de uittreding of de pensionering;

En die aldus leiden tot een verhoging van de verworven reserves en/of verworven prestaties of tot elk ander bijkomend voordeel omwille van de pensionering of de uittreding zijn absoluut nietig.]

Artikel 27, § 4 van de WAP stelt dat de volgende bepalingen absoluut nietig zijn, die:

- de gevolgen van een uittreding of de pensionering vóór de wettelijke pensioenleeftijd op de omvang van de aanvullende pensioenprestatie beperken of opheffen;
- bijkomende voordelen toekennen vanwege uittreding of pensionering,

en die aldus leiden tot een verhoging van de verworven reserves en/of verworven prestaties of tot elk ander bijkomend voordeel vanwege de uittreding of de pensionering.

In het kader van dit document wil de werkgroep een niet-uitputtende inventaris maken van de bepalingen die volgens haar al dan niet worden bedoeld in artikel 27, § 4.

Worden volgens de werkgroep o.m. bedoeld in artikel 27, § 4 van de WAP:

- in een plan van het type vaste prestaties waarin de pensioenleeftijd op 65 jaar ligt, de bepalingen die de mogelijkheid voorzien om vanaf 60 jaar de prestaties te genieten zonder vermindering van de verworven prestatie tussen 65 en 60 jaar, of met toepassing van een lineaire vermindering (voordeliger dan een actuariële vermindering).

Het feit dat de pensioentoezegging voorziet dat in voorkomend geval rekening wordt gehouden met die gunstige vervroeging voor de berekening van de verworven reserves van alle aangeslotenen blijft in dit verband zonder gevolg. Overeenkomstig artikel 63/5 van de WAP kan de inwerkingtreding van artikel 27, § 4 van de WAP in dit geval geenszins leiden tot een vermindering van de verworven reserves die bestonden vóór die inwerkingtreding;

- in een plan van het type vaste prestaties, de bepalingen die extra jaren dienst toekennen op het einde van de loopbaan (de zogenaamde *future service* – bijvoorbeeld de jaren tussen 60 en 65 jaar of de jaren van een regeling van werkloosheid met bedrijfstoeslag ...);
- in een plan van het type vaste bijdragen of cash balance, de storting van buitengewone premies (eenmalige premies of andere) omwille van de uittreding (bijv. wanneer de aangeslotene in een regeling van werkloosheid met bedrijfstoeslag stapt, ...).

Worden volgens de werkgroep daarentegen o.m. niet bedoeld in artikel 27, § 4 van de WAP:

- de regels van een pensioentoezegging die bepalen dat aanvullende pensioenvoordelen op evenredige wijze evolueren volgens de anciënniteit of de leeftijd, met inachtneming van de wettelijke bepalingen inzake het verbod op discriminatie op grond van leeftijd²²;
- de clausules in een pensioentoezegging die voorzien dat de periode gedekt door de opzeggingsvergoeding in aanmerking wordt genomen voor de opbouw van de prestaties of aanleiding geeft tot de betaling van bijdragen alsof de aangeslotene tijdens die periode in dienst was gebleven²³;
- de bepalingen in een pensioentoezegging van het type vaste prestaties die de loopbaanjaren in de pensioenformule opnemen (bijvoorbeeld n/35 of n/40) en die vermelden dat de breuk niet meer dan 1 mag zijn (bijvoorbeeld 35/35 of 40/40). De werkgroep wijst er in dit verband op dat een dergelijk maximum geen enkel bijkomend voordeel vanwege de uittreding of de pensionering inhoudt, noch de gevolgen van de uittreding of de pensionering vóór de wettelijke pensioenleeftijd beperkt of opheft;
- de bepalingen in een pensioentoezegging die zouden voorzien dat het referentieloon wordt berekend op basis van een gemiddelde van de x laatste jaren vanaf een bepaalde leeftijd (bijvoorbeeld 60 jaar). De werkgroep merkt op dat een dergelijke berekening zowel gunstig als ongunstig kan zijn voor de aangeslotene, afhankelijk van de evolutie van zijn loon vanaf die leeftijd. Dit is geen bepaling bedoeld in artikel 27, § 4 van de WAP. De werkgroep wijst erop dat ze in het kader van dit verslag geen analyse van dergelijke situaties vanuit het oogpunt van discriminatie maakt;
- de bepalingen in een pensioentoezegging die, indien toegestaan door de van kracht zijnde wetgeving, een pensioenleeftijd van 60 jaar voorzien. Het feit dat de pensioentoezegging een pensioenleeftijd van 60 jaar voorziet, beperkt de gevolgen van de uittreding of de pensionering vóór de wettelijke pensioenleeftijd niet, noch worden er bijkomende voordelen vanwege de uittreding of de pensionering toegekend. Het betreft een bepaling volgens het ontwerp van het plan;
- de bepalingen in een pensioentoezegging volgens dewelke de actieve aangeslotenen die na een bepaalde leeftijd in dienst blijven meer pensioenrechten opbouwen dan wanneer de gebruikelijke pensioenformule zou worden toegepast (bijvoorbeeld, de loopbaanjaren gepresteerd na een bepaalde leeftijd tellen voor 1,1 jaar mee in het kader van een plan van het type te bereiken doel).

De werkgroep is van mening dat een dergelijke maatregel niet strijdig is met de geest van de wet, die wel regels verbiedt die aanzetten om vervroegd met pensioen te gaan vanaf

²² Parl. St., Kamer, doc 54/001, p. 37.

²³ Parl. St., Kamer, doc 54/001, p. 38.

een bepaalde leeftijd, maar niet de regels die aanzetten om langer in dienst te blijven. Volgens de werkgroep kunnen dergelijke bepalingen dus in een pensioentoezegging worden voorzien voor zover de regels die gelden op gebied van discriminatie worden nageleefd. De werkgroep spreekt zich dienaangaande niet uit.

De werkgroep merkt trouwens op dat de parlementaire voorbereiding *de regels in pensioenreglementen of pensioenovereenkomsten* uitdrukkelijk beoogt *die oudere werknemers ertoe aanzetten om in dienst te blijven na de normale pensioenleeftijd, vandaag 65 jaar*²⁴.

De werkgroep heeft ook de vraag gesteld of artikel 27, § 4 van de WAP van toepassing is wanneer een pensioentoezegging voor bepaalde aangeslotenen van wie de arbeidsovereenkomst eindigt, bijvoorbeeld in het kader van een stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage, het behoud voorziet van een overlijdensdekking tot aan hun pensionering. Met andere woorden, zijn de bepalingen van een pensioentoezegging die in bepaalde eindeloopbaansituaties het behoud van een overlijdensdekking voorzien, bepalingen zoals bedoeld in artikel 27, § 4 van de WAP?

In die context wijst de werkgroep erop dat de parlementaire voorbereiding stelt dat de bepalingen van de pensioentoezeggingen *die aanzetten tot een vroegere ingangsdatum van het wettelijk pensioen*²⁵ absoluut nietig zijn. De parlementaire voorbereiding beschrijft overigens situaties waarin een bijkomend voordeel wordt toegekend in vergelijking met de pensioenprestaties bij leven. Geen enkel voorbeeld in de parlementaire voorbereiding heeft betrekking op prestaties bij overlijden.

Daarom denkt de werkgroep dat de wetgever in het kader van artikel 27, § 4 van de WAP alleen de prestaties bij leven beoogde en dat de prestaties bij overlijden dus niet zijn bedoeld in artikel 27, § 4 van de WAP.

De werkgroep vestigt evenwel de aandacht op het feit dat ze zich niet uitspreekt over de mogelijkheid om in het licht van de geldende bepalingen op gebied van discriminatie een dergelijk voordeel in geval van overlijden te voorzien.

²⁴ Parl. St., Kamer, doc 54/001, p. 38.

²⁵ Parl. St., Kamer, doc 54/001, p. 36.

9.3 Mogen er nog nieuwe gunstige vervroegingsregels ingevoerd worden vanaf 1 januari 2016 die van toepassing zijn op de aangeslotenen die vóór eind 2016 55-plussers zijn?

Artikel 63/5 van de WAP:

L'article 27, § 4 n'est pas applicable aux affiliés qui atteignent l'âge de 55 ans au plus tard le 31 décembre 2016.

Lorsque l'engagement de pension contient des dispositions visées par l'article 27, § 4, le règlement de pension ou la convention de pension peut définir quels affiliés bénéficient de ces dispositions. Si ces dispositions permettent aux affiliés de bénéficier des prestations de pension avant l'âge de retraite sans tenir compte d'une actualisation ou en tenant compte d'une actualisation avantageuse, à défaut de dispositions en sens contraire dans le règlement de pension ou la convention de pension, l'avantage résultant de l'application de ces dispositions ne fait pas partie des prestations acquises de l'affilié telles que définies à l'article 3, § 1er, 12°.

L'entrée en vigueur de l'article 27, § 4, ne peut en aucun cas conduire à une diminution des réserves acquises qui existaient à la date de cette entrée en vigueur.]

Artikel 27, § 4 is niet van toepassing op de aangeslotenen die ten laatste op 31 december 2016 de leeftijd van 55 jaar bereiken.

Indien de pensioentoezegging bepalingen bevat zoals bedoeld in artikel 27, § 4, kan het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst bepalen welke aangeslotenen van deze bepalingen genieten. Indien deze bepalingen toelaten aan de aangeslotenen om te genieten van de pensioenprestaties voor de pensioenleeftijd zonder rekening te houden met een actualisering of rekening houdend met een voordelige actualisering, bij ontstentenis van andersluidende bepalingen in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst, maakt het voordeel voortvloeiend uit de toepassing van deze bepalingen geen deel uit van de verworven prestaties van de aangeslotene zoals bepaald in artikel 3, § 1, 12°.

De inwerkingtreding van artikel 27, § 4, kan in geen enkel geval leiden tot een vermindering van de verworven reserves die op de inwerkingtredingsdatum ervan bestonden.]

In dit verband verwijst de werkgroep naar het advies uitgebracht door de Commissie voor Aanvullende Pensioenen (advies nr. 37 van 22 april 2016).

9.4 Hoe de wet van 18 december 2015 en Barber verzoenen?

De werkgroep vraagt zich af of de wet van 18 december 2015 de maatregelen in gevaar kan brengen die in het kader van de pensioenreglementen zouden zijn getroffen ten gevolge van het arrest Barber van het EHJ van 17 mei 1990²⁶.

Ter herinnering, in het kader van de probleemstelling Barber is een opsplitsing gemaakt tussen de verschillende tewerkstellingsperiodes:

²⁶ EHJ, C262/88, *Barber*, *Jur.* 1990, I, 1944. In het kader van dit arrest was het Hof van mening dat een verschillende pensioenleeftijd voor mannen en vrouwen indruist tegen artikel 141 van het Verdrag.

- n1: tijdvakken van arbeid voor 17 mei 1990, waarin er een verschil tussen mannen en vrouwen kan zijn;
- n2: tijdvakken van arbeid tussen 17 mei 1990 en de wijziging van het pensioenreglement, waarin het gelijkheidsbeginsel geldt, waardoor de aangeslotenen de gunstigste prestatie genieten;
- n3: tijdvakken van arbeid na de wijziging van het pensioenreglement met het oog op de invoering van het gelijkheidsbeginsel tussen mannen en vrouwen.

Een lid van de werkgroep merkt op dat in het kader van Barber sommige inrichters het gelijkheidsbeginsel tussen mannen en vrouwen hebben opgenomen in hun pensioenreglement door een pensioenleeftijd van 65 jaar vast te leggen, maar met de mogelijkheid pensioenprestaties vanaf de leeftijd van 60 jaar te genieten zonder dat er een actualisering wordt toegepast.

In dit verband wijst de werkgroep erop dat de gunstige vervroeging die eventueel in dergelijke plannen is voorzien, voortaan absoluut nietig is voor alle aangeslotenen die niet onder de overgangsmaatregelen bedoeld in artikel 63/5 van de WAP vallen. Het feit dat de maatregel inzake gunstige vervroeging eventueel in het pensioenreglement is opgenomen in het kader van de toepassing van het gelijkheidsbeginsel tussen mannen en vrouwen, kan niet verhinderen dat die bepaling absoluut nietig is.

Bij sommige inrichters is de pensioenleeftijd vastgelegd op 65 jaar, maar kan het gedeelte van de pensioenprestaties dat overeenkomt met de gunstigste behandeling tijdens de periode n2 vanaf de leeftijd van 60 jaar worden verkregen, zowel door mannen als door vrouwen, zonder dat er een actualisering wordt toegepast. De werkgroep merkt op dat op basis van de nieuwe wettelijke bepalingen inzake de betaling van prestaties een dergelijke vereffening vanaf 60 jaar niet meer mogelijk zal zijn, noch voor mannen, noch voor vrouwen.

9.5 Hoe wordt artikel 27, § 4 van de WAP toegepast in de tijd?

9.5.1 De aangeslotenen hebben de leeftijd van 55 jaar bereikt op 31 december 2016

Volgens artikel 63/5 van de WAP is artikel 27, §4 van de WAP niet van toepassing op de aangeslotenen die ten laatste op 31 december 2016 de leeftijd van 55 jaar bereiken. Dit geldt zowel voor actieve aangeslotenen als voor slapers.

De betrokken bepalingen van de pensioentoezegging blijven op hen van toepassing.

Met betrekking tot de gunstige anticipatie, merkt de werkgroep op dat als het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst dit voordeel opneemt in de verworven prestaties, dit in de praktijk zal betekenen dat er verworven reserves zullen berekend zijn overeenkomstig dit voordeel. De betrokken aangeslotenen blijven dus, conform de overgangsmaatregel, genieten van en blijven rechten opbouwen overeenkomstig dat voordeel. Zij behouden het recht op de gunstige anticipatie, zelfs wanneer zij uit de pensioentoezegging uittreden vóór hun pensionering.

Als het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst geen verworven prestaties voorziet met betrekking tot de gunstige anticipatie, voorziet de wet van 18 december 2015 uitdrukkelijk dat dit voordeel geen deel uitmaakt van de verworven prestaties van de aangeslotene. Dit heeft geen gevolgen voor de aangeslotene die in dienst blijft tot zijn pensionering: deze zal, gelet op de

overgangsmaatregel, kunnen genieten van de gunstige anticipatiemaatregel. De aangeslotene die evenwel vóór pensionering uit de pensioentoezegging uittreedt en een slaper wordt, zal niet van dit voordeel kunnen genieten ten gevolge van de wet van 18 december 2015.

9.5.2 De aangeslotenen hebben de leeftijd van 55 jaar niet bereikt op 31 december 2016

Overeenkomstig de toepasselijke principes ter zake is een nieuwe wet niet van toepassing op lopende overeenkomsten, behalve wanneer ze van openbare orde is. In dat geval is de nieuwe wet van toepassing op de toekomstige gevolgen van de lopende overeenkomsten, anders gezegd op de gevolgen van lopende overeenkomsten afgesloten onder de oude wet die zich voordoen na de inwerkingtreding van de nieuwe wet.

Aangezien artikel 27, §4 van de WAP stelt dat tegenstrijdige bepalingen absoluut nietig zijn, lijkt het erop dat dit artikel moet worden beschouwd als zijnde van openbare orde. Eventuele tegenstrijdige bepalingen voorzien in het kader van een pensioentoezegging zijn zonder gevolg als het gaat om een toekomstig effect van het contract, met andere woorden als de betrokken rechten niet reeds onherroepelijk zijn vastgesteld. Dit geldt ongeacht of deze tegenstrijdige bepalingen in een pensioenreglement in de strikte zin van het woord, dan wel in een ander contractdocument – bijvoorbeeld een CAO – opgenomen zijn.

De werkgroep vraagt zich dan ook af, met betrekking tot artikel 27, §4 van de WAP, welke rechten reeds onherroepelijk zijn vastgesteld bij de inwerkingtreding van de wet:

- Als het gaat om een clause volgens dewelke de **extra loopbaanjaren** (*future service*) in het pensioenplan bij uittreding zijn toegekend en gevaloriseerd (bijvoorbeeld de jaren tussen 60 en 65 jaar), dan zijn die loopbaanjaren reeds onherroepelijk vastgesteld vóór de inwerkingtreding van de nieuwe wet **voor de slapers waarvan de uittreding vóór 1 januari 2016 gebeurde**. Dat recht werd onherroepelijk toegekend en vastgesteld bij uittreding. We kunnen dan ook stellen dat dit een gevolg in het verleden is van de toezegging en dat het geen toepassing van de nieuwe wet op de toekomstige gevolgen van de lopende overeenkomst betreft.

Dergelijke clause op grond waarvan extra loopbaanjaren worden toegekend en gevaloriseerd bij uittreding zal wel niet meer toegepast kunnen worden ten opzichte van **actieve aangeslotenen** (nog niet uitgetreden bij de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015). De toekenning van extra loopbaanjaren zal bijgevolg niet meer mogelijk zijn voor deze actieve aangeslotenen. Dit is een toekomstig gevolg van de lopende toezegging.

De werkgroep merkt op dat de toekenning van een *future service* bij de uittreding soms werd toegepast ten gunste van de begunstigden van een SWT (stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage) in het kader van herstructureringsplannen opgemaakt vóór de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015. In dit verband zou de inrichter niet meer in staat kunnen zijn zijn toezegging ten gunste van bepaalde begunstigden na te leven indien de periode van erkenning als onderneming in herstructurering tot na 31 december 2015 loopt met een leeftijd voor de toegang tot de SWT die lager is dan 55 jaar (de leeftijd moet op het moment van de aankondiging van het collectief ontslag nagekeken worden – wat dit geval zeer theoretisch maakt).

- Als het daarentegen gaat om de **mogelijkheid om vervroegde pensioenprestaties te genieten op 60 jaar zonder dat er een vermindering wordt toegepast (of rekening houdend met een gunstige anticipatie)**, vestigt de werkgroep de aandacht op artikel 27, §1 van de WAP. Op grond van deze bepaling kunnen de aanvullende pensioenprestaties pas bij de pensionering van de betrokken aangeslotenen worden vereffend, of in voorkomend geval wanneer deze laatste de wettelijke pensioenleeftijd bereiken of aan de voorwaarden voldoen om vervroegd rustpensioen te verkrijgen.

Deze voorwaarde geldt voor alle betrokken aangeslotenen, dit wil zeggen zowel voor de actieve aangeslotenen als voor de slapers (ook indien uitgetreden vóór de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015). De vereffening kan slechts vanaf het moment dat de aangeslotene toegang krijgt tot zijn (vervroegd) wettelijk pensioen²⁷.

In ieder geval, wanneer een vervroegde vereffening van de pensioenprestaties zonder vermindering (of rekening houdend met een gunstige anticipatie) mogelijk is, is deze gunstige anticipatie een toekomstig gevolg van een lopende overeenkomst, waardoor artikel 27, §4 van de WAP van toepassing is.

Dit betekent dat dergelijke vervroegingsmechanismen absoluut nietig zijn sinds de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 (artikel 27, §4 van de WAP), **zowel voor de actieve aangeslotenen, als voor de slapers** die hun pensioenprestaties na de inwerkingtreding van de wet van 18 december 2015 vereffenen. De betrokken aangeslotenen zullen niet meer kunnen genieten van dergelijke gunstige anticipatieregelingen.

Voor die situaties, wanneer een vervroegde vereffening van de prestaties nog mogelijk is (rekening houdend met de wettelijke bepalingen met betrekking tot de vereffening van de pensioentoezegging), zal, in geval van vereffening vanaf 1 januari 2016, enkel een actuariële reductie kunnen toegepast worden.

De werkgroep stelt vast dat als het reglement of de pensioenovereenkomst in dergelijk voordeel voorziet en het opneemt in de verworven prestaties, en bijgevolg in de opbouw van de verworven reserves, artikel 63/5 van de WAP expliciet stelt dat de absolute nietigheid van de bepaling die dit voordeel bevat niet mag leiden tot een vermindering van de verworven reserves die reeds bestonden op het moment dat de wet van 18 december 2015 in werking is getreden. Desgevallend preciseert het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst hoe de pensioenrechten worden gewaarborgd.

De werkgroep merkt op dat in deze situatie waarin de gunstige anticipatie deel uitmaakt van de verworven prestaties (en dus aanleiding geeft tot de opbouw van verworven reserves), kan de absolute nietigheid van deze gunstige anticipatie ten opzichte van de aangeslotenen die geen 55-plussers zijn op 31 december 2016, gevolgen hebben op de door de inrichter in het verleden gemaakte pensioenbeloften (binnen het wettelijk- en regelgevend kader dat van kracht was op dat moment). Het is moeilijk voor een inrichter

²⁷ Ten illustratieve titel merkt de werkgroep op dat een aangeslotene in een SWT-regeling (stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag) nooit aan de voorwaarden zal kunnen voldoen om vervroegd rustpensioen te verkrijgen. Een vervroegd rustpensioen is niet mogelijk voor ex-werknemers in een stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag.

om op deze eerder gemaakte beloften, waarvoor er verworven reserves en prestaties zijn, te moeten terugkomen.